

Munkácsy

MUNKÁCSY MIHÁLY MÚZEUM

BÉKÉSCSABA

Munkácsy Mihály Múzeum

STRATÉGIAI TERV

2023 – 2025

Békéscsaba, 2022. december 1.

TARTALOMJEGYZÉK

BEVEZETÉS	4
1. MUNKÁCSY MIHÁLY MÚZEUM	6
1. 1. A múzeum bemutatása	
1. 2. Szakmai célok	
1. 3. Küldetésnyilatkozat	
1. 4. Feltételrendszer	
1. 5. Szervezeti struktúra, személyi feltételek	
2. GYŰJTEMÉNYFEJLESZTÉS	16
2. 1. Gyűjtemények	
2. 2. Gyűjteményfejlesztési koncepció	
2. 3. Műtárgyak kölcsönzése	
2. 4. Gyűjtemények nyilvántartása, raktározása, kutathatósága	
3. MŰTÁRGYVÉDELEM, RESTAURÁLÁS	22
3. 1. A restaurálás helyzete, műtárgyvédelmi feladatok	
3. 2. Restauratori külső feladatellátás, szolgáltatás	
4. MEGYEI MÓDSZERTANI FELADATELLÁTÁS	24
4.1.Szaktanácsadások, módszertani műhelygyakorlatok és állományvédelmi bejárások	
5. INFORMATIKA, DIGITALIZÁLÁS	26
5. 1. Informatikai háttér	
5. 2. Gyűjtemények digitalizálása	
6. KIÁLLÍTÁSOK	28
6.1. Állandó kiállításaink	
6.2. Kis csabai skanzen – Csabai tanya és Gabonatermesztés-történeti Kiállítóhely	
6.3. Időszaki kiállítások	
6.4. Látogatóbarát múzeum	
7. KÖZMŰVELŐDÉS, MÚZEUMPEDAGÓGIA, KOMMUNIKÁCIÓ	33
7.1. Helyzetelemzés	
7.2. Fejlesztési célok	
7.3. Kommunikáció, marketing	
8. TUDOMÁNYOS TEVÉKENYSÉG	38
8.1. Tudományos kutatási stratégia	

8.2. Kiadványozási stratégia	
9. SWOT ANALÍZIS	40
9.1. SWOT mátrix elemzés	
10. STAKEHOLDER ELEMZÉS	41
10.1. Stakeholderek, partnerségek	
10.2. Nemzetiségi tevékenység, együttműködések, nemzetközi kapcsolatok	
11. FEJLESZTÉSI IRÁNYOK	48
11. 1. Célok és a fejlesztendő kulcsterületek meghatározása	

BEVEZETÉS

Magyarországon a közgyűjtemények létrejötte a reformkor eszmeiségéhez kapcsolódik, melynek értelmében a kultúra a magyar nemzet újjászületésének záloga, a nemzetté válás, megerősödés és szellemi felemelkedés eszköze. Az ezt követő időszakban megépülő múzeumok legfőbb feladata a *gyűjtés, a bemutatás és az ismeretterjesztés* volt. A 19. század végén, 20. század elején létrejövő vidéki múzeumok, így a békéscsabai múzeum is, egy komplex közművelődési intézményt testesítettek meg, *kulturális központokként* működtek.

A Békéscsaba Megyei Jogú város által fenntartott Munkácsy Mihály Múzeum több mint száz éve tölti be a tudományos, múzeumi szakmai, illetve közművelődési feladatkörét. Az 1899-ben megalakult *Békéscsabai Múzeum-Egyesület* célja volt a „köz” művelése, felemelése, az értékek felkutatása, megőrzése és feldolgozása, illetve bemutatása. A múzeumnak jelenleg is helyet biztosító épület ma is ezeket a fő célokat szolgálja.

Az 1910–12. között épült, majd 1914-re berendezett épületet többféle közművelődési feladat ellátására tervezték. A múzeumban helyet kapott az összegyűjtött műtárgyakból rendezett tematikus egységekre osztott *kiállítás, a könyvtár, a műterem* – amelyben állandóan dolgozhatott egy képzőművész, – továbbá egy nagyszámú látogató befogadására alkalmas terem is. A terem tudományos, népszerűsítő előadások, komolyzenei koncertek helyszínéül szolgált, *közművelődési, főként ismeretterjesztési feladatok* ellátására alkalmas tér volt. Az épület a múzeum-könyvtár-műterem-közművelődés négyes funkcióját látta el, így nem véletlenül szerepelt az épület timpanonján a „*KÖZMŰVELŐDÉS HÁZA*” felirat.

Már a múzeum alapításakor megfogalmazódott a későbbi intézmény alapszabálya, mely meghatározta az intézmény legfontosabb, máig érvényes feladatkörét: gyűjtés, tudományos feldolgozás, bemutatás, azaz *értékmegőrzés és közművelődés*. A mai múzeumok elsődleges feladata, így a Munkácsy Mihály Múzeumé is, szintén a gyűjtésre, a tudományos feldolgozásra koncentrálódik, de emellett kiemelt szerepet kap a közművelődés és a közkinccsé tétel is.

A Közművelődés Háza azonban a kezdettől nem csak a békéscsabai tárgyi és szellemi kultúra értékeinek gyűjtését tekintette feladatának, hanem *az egész megye kulturális értékeire kitekintett*. Az 1970-es évek közepétől *három szakterületen vált országos gyűjtőkörűvé*, nevezetesen a magyarországi szlovákok és románok néprajzi anyagának, valamint a 20. századi magyar művészek grafikai alkotásainak vonatkozásában.

Az **1997. évi CXL. törvény** a muzeális intézményekről, a nyilvános könyvtári ellátásról és a közművelődésről pontosan meghatározza a közművelődési intézmények és a múzeumok jelentőségét, feladatkörét:

„A kulturális örökséghez tartozó javak múltunk és jelenünk megismerésének pótolhatatlan forrásai, a nemzeti és az egyetemes kulturális örökség egészének elválaszthatatlan összetevői, szellemi birtokbavételük minden ember alapvető joga. Az e fogalomkörbe tartozó értékek különös védelme, megőrzése és fenntartása, valamint a nyilvánosság számára történő széles körű és egyenlő hozzáférhetővé tétele a mindenkori társadalom kötelezettsége.”

„Múzeum a kulturális javak tudományosan rendszerezett gyűjteményeiből álló muzeális intézmény. A múzeum feladata a kulturális javak meghatározott anyagának folyamatos gyűjtése, nyilvántartása, megőrzése és restaurálása, tudományos feldolgozása és publikálása, valamint kiállításokon és más módon történő bemutatása. A múzeum rendelkezik az e feladatok ellátásához a szakmai normatívák szerint szükséges tárgyi és anyagi feltételekkel, megfelelő épülettel, szakirányú felsőfokú végzettségű alkalmazottakkal.”

Békéscsabán az **intézményesített közművelődés** immár több mint egy évszázada szolgálja a lakosság művelődési igényeinek kielégítését. A kulturális intézmények később specializálódtak egy adott konkrét feladat célkitűzéseinek megvalósítására, az adott cél pedig meghatározta az intézmény konkrét munkáját, feladatát, küldetését, ami a mai napig érvényben van. A kulturális intézményeket tevékenységük alapján három kategóriába sorolhatjuk: művelődési intézmény, könyvtár, múzeum.

Annak ellenére, hogy mindhárom intézménytípus (múzeum, művelődési intézmény, könyvtár) konkrét, körülhatárolt alapeladattal rendelkezik, ezen intézmények működése során bizonyos területek átfedésbe kerülnek. Az alapeladat azonban mindig is specializálódott marad. Fontosnak tartjuk, hogy egy adott intézmény a feladatát, küldetését minél pontosabban körülhatárolja, megfogalmazza, meghatározza az elérni kívánt célt, s az ehhez felhasználandó eszközöket.

A kezdetektől fontosnak tartottuk, hogy **kijelöljük a Munkácsy Mihály Múzeum általános helyét** az országban és a szűkebb földrajzi régióban. A fejlesztési stratégia alapjának jelentős részét képezik a múzeum egyéb (pl. infrastrukturális) adottságai, belső szervezeti működése, gyűjteményeinek megoszlása, nagysága, közművelődési és kiadványozási tevékenysége is.

Napjainkra a látogatók viszonya a múzeumhoz megváltozott, az információáradat miatt már nem csak tudásközvetítést, hanem élményt is elvárnak, elavult helyett látványos, népszerű, interaktív kiállításokat, programokat. A **megváltozott jogi és társadalmi viszonyok** következtében a múzeumnak, mint intézménynek is változnia kell, a hagyományos múzeumi

tevékenységek maximális elvégzése mellett igazodnia szükséges a kutatói, látogatói igényekhez is a kor elvárásainak megfelelő színvonalon.

1. A VÁROSI FENNTARTÁSÚ MEGYEI HATÓKÖRŰ MUNKÁCSY MIHÁLY MÚZEUM

1. 1. A múzeum bemutatása

A *Munkácsy Mihály Múzeum feladata* feltárni, összegyűjteni, tudományosan feldolgozni, a modern kor követelményeinek megfelelően mindenki számára közkinccsé tenni azokat a kulturális értékeket – kiváltképp a névadó festőművész Munkácsy Mihály hagyatékát, valamint a megyében élő magyarság és nemzetiségek népi kultúrájának emlékeit – amelyek Békéscsabához, Békés megyéhez kötődnek.

Az intézmény elődjét a Békéscsabai Múzeum-Egyesület hozta létre. Az 1899. november 25-én alakult Múzeum-Egyesület, működésének tizenöt éve alatt lerakta a gyűjtemények alapjait, megfelelő szakembereket nevelt, s tevékenységének betetőzéseként felépítette a múzeumnak helyet adó Közművelődés Házát. A *múzeum–könyvtár–műterem–közművelődés négyes funkcióját* ellátó intézmény számára *készült épületet 1914-ben avatták fel*. Ma is ez az épület ad otthont a múzeumnak, amely *1951-ben vette fel* a gyermekkorát Békéscsabán töltő festőművész, *Munkácsy Mihály nevét*.

A Munkácsy Mihály Múzeum igen jelentős – több mint száz év alatt összegyűjtött – *természettudományi, régészeti, numizmatikai, néprajzi, történeti, helytörténeti és képzőművészeti tárgyi gyűjteménnyel rendelkezik*, emellett a szellemi örökség anyagát az egyes szakágak egy központi *adattári* nyilvántartás szerint gondozzák. Ezeket a gyűjteményeket *fotótár és könyvtár* egészíti ki.

A múzeum egyik legfontosabb egysége a *Munkácsy Mihályhoz kapcsolódó relikvia- és dokumentumgyűjtemény*. A 10 festményből, 10 grafikából álló, folyamatosan gyarapodó, jelenleg 580 tételt számláló gyűjteményi egység *a világ legnagyobb Munkácsy-gyűjteményét* jelenti.

A múzeummal összekötött épületben elhelyezett *raktárakon* kívül a megyeszékhelyen egy általános *restaurátor és raktárbázis* is van, biztosítva a műtárgyvédelmi előírások megfelelő feltételeit. Minden egyes szakág rendelkezik *szakemberrel*, akiknek a munkáját gyűjteménykezelők segítik.

Az utóbbi évtizedekben a múzeum *folyamatos fejlesztéseken* ment keresztül, annak érdekében, hogy megfeleljen a 21. századi társadalmi és szakmai elvárásoknak. A hajdani

Békés Megyei Múzeumok Igazgatósága központi intézményeként, 2007-ben, a fenntartó megyei önkormányzat Európai Unió pályázata révén megtörtént az egész épület helyreállítása eredeti formájában, létrejött egy korszerű, a 21. századi múzeum fogalmainak megfelelő múzeum, amely elnyerte az *„Év múzeuma 2007”* és a *„Látogatóbarát múzeum 2008”* megtisztelő címet. A rekonstrukciós munkák során ekkor az egész épület megújult, akadálymentessé vált, és új állandó kiállításokkal nyitotta meg kapuit a látogatók előtt. A megújulás részeként az igazgatási egységek, a munkaszobák és a raktárak nagy része kiköltözött az épületből, így lehetővé vált, hogy az épület szinte teljes egészében a látogatóközönség rendelkezésére álljon.

2021-ben fejeződött be az a fejlesztési projekt, melynek nyomán megvalósulhatott a múzeum 1914-ben készült műemlék épületének és az 1970-es évek elején épült résznek az összeépítése. Így jött létre a *többfunkciós, rendezvények, konferenciák és kiállítások lebonyolítására alkalmas tér*, a Pátkai Ervin Terem. 2020-ban megnyílt az *„utazás TÉRben és IDŐben”* című állandó kiállítás első, *Munkácsy Mihály – Egy génius diadala*, 2021-ben pedig a második, *Békéscsaba az évezredek idővonalán* című egysége, és a névadó festőművészt ábrázoló *életnagyságú, egész alakos, bronz-szobrot* is avattunk múzeumunk lépcsőjén. A Munkácsy Mihály Múzeum kiállításai és programjai a kialakulóban lévő *Munkácsy Negyed központi helyszíne*.

Az elmúlt évek eredményei elismeréseként a Munkácsy Mihály Múzeum elnyerte a Pulszky Társaság által alapított *Az Év Múzeuma 2022* kitüntető címet. Az intézmény *„a figyelemreméltó nagyszabású múzeumfejlesztési eredményeiért, látványos, szakmailag megalapozott új állandó kiállításáért, színvonalas kiadványaiért és a határon túli szakmai kapcsolatok példaértékű ápolásáért”* kapta az elismerést.

1. 2. Szakmai célok

A múzeum fő profilja a *tudományos, szakági kutatás*, melynek alapját a jól képzett muzeológus *szakemberek*, háttérét a *múzeumi gyűjtemények* (gyűjteményi anyag, segédgyűjtemények, adattár, fotótár és szakkönyvtár) képezik. Az intézmény *megyei hatókörű tudományos műhely*, amelynek a hatályos törvénynek megfelelően koordinálnia kell a megyei muzeológiai tudományos kutatást, biztosítania kell a szaktanácsadást és a szakmai képzést.

A Munkácsy Mihály Múzeum *legfontosabb célja*, az intézmény tudományos tevékenységének erősítése, színvonalas, látogatóbarát kiállítások szervezése, kiemelkedő városi, megyei rendezvények lebonyolítása, a gyűjtemények tervszerű fejlesztése, ezen

gyűjtemények nyilvántartásának állományvédelmi előírásoknak megfelelő precíz vezetése és a műtárgyvédelem biztonságtechnikai követelményeinek javítása.

A múzeumi feladatellátás, a múzeumok funkciója a 21. század elejére megváltozott. A **hagyományos múzeumi szakmai feladatok** (gyűjtemények bővítése, nyilvántartása, megfelelő körülmények közötti őrzése, a műtárgyak állapotának javítása, restaurálása, a gyűjteményi anyagok tudományos feldolgozása, bemutatása stb.) mellett egyre hangsúlyosabb szerepet kap a múlt tárgyi örökségének a **közönség számára való korszerű eszközökkel történő közvetítése** kiállításokon és programokon keresztül. Színvonalas, magas tudományos, kulturális igényeket kielégítő, nagy létszámú látogatót **vonzó tárlatok** rendezése a cél. A színvonalas kiállításokra igény van, ezért fő törekvésünk a régi kiállítási módszerek megújítására, hiszen **látványos, interaktív, közönségbarát, modern szemléletű kiállításokkal** biztosítható csak a magas látogatószám és az ebből következő bevétel.

A múzeum **közművelődési, közönségkapcsolati és múzeumpedagógiai tevékenységét** is a tudományos munkára, a múzeumi gyűjteményekre szükséges alapozni. A múzeumi kiállítások és az ezekhez kapcsolódó rendezvények népszerűsítésének alapvető eleme a **marketing tevékenység és a megfelelő reklám**.

Célunk egy a Békéscsabán lévő intézmények programjaival összhangban működő, nyitott szemléletű, a technikai eszközök által kínált lehetőségek maximális kihasználásával működő, az értékközvetítés újszerű megoldásait és dinamikus ábrázolási szemléletet választó múzeum működtetése.

Intézményünk kulturális stratégiájának fontos eleme a város többi kulturális intézményével, az aktív civil szervezetekkel, a városban alkotó művészekkel való együttműködés, a térségben működő múzeumokkal való **szakmai kapcsolattartás és a határon átnyúló**, főként szlovákiai és romániai közművelődési intézményekkel való szakmai kulturális **kapcsolatok kiépítése, lehetőség szerinti bővítése, fejlesztése** és az eredmények népszerűsítése, ami szorosan kapcsolható a nemzetiségi tevékenységhez. A prioritások közé tartozik az **amerikai és görögországi szakmai kapcsolatok erősítése a régészeti szakmai munka terén**.

A múzeum működése során érvényesülő elsődleges alapelvek a **tudományos feldolgozás, az értékmegőrzés és a közkinccsé tétel**. Célunk az olyan látogatóbarát, nyitott, dinamikus intézmény működtetése, amely az interaktív elemekkel bővített állandó és időszakos kiállításai, valamint felszerelt, a múzeumi interpretációk változatos módszereinek alkalmazását lehetővé tevő múzeumpedagógiai terei által **széles körű szolgáltatásokat nyújtson minden korosztály számára**.

A Munkácsy Mihály Múzeum minden korszerű alappal, eszközzel, háttéranyaggal rendelkezik jelenleg ahhoz, hogy Délkelet-Magyarországon, Békés megyében vonzó, élményszerű, hasznos kulturális, a múzeumi tevékenységhez köthető ismereteket gyűjtsön, kezeljen és közvetítsen. Az értékek a Körös völgyének, a Maros hordalékkúpjának földrajzi tájegységéhez, annak régészeti múltjához, gazdag és sajátos, soknemzetiségű kultúrájához, változatos helytörténetéhez, színes képzőművészetéhez kapcsolódnak. A Munkácsy Mihály Múzeum ilyen formán Békés megye központjában betöltheti annak a kulturális központnak a szerepkörét, amely hivatott a nagyobb, eurorégiós tájegységben – Temesvár, Arad, Nagyvárad, Debrecen, Szolnok, Kecskemét, Szeged között – **a nemzeti kulturális örökség tárgyi és szellemi értékeit gyűjteni, megőrizni és közvetíteni** az itteni lakosság és ide látogató közönség felé.

1.3. Küldetésnyilatkozat

„A Munkácsy Mihály Múzeum feladata feltárni, összegyűjteni, tudományosan feldolgozni, a modern kor követelményeinek megfelelően mindenki számára közkinccsá tenni azokat a kulturális értékeket – kiváltképp Munkácsy Mihály hagyatékát, a megyében élő magyarság és nemzetiségek hagyományait – amelyek Békéscsabához, Békés megyéhez kötődnek. A tudásközvetítés és a minőségi szolgáltatás a társintézményekkel, a civil, egyházi és nemzetiségi közösségekkel való együttműködés révén valósulhat meg. Célunk az aktív közösségi szerepvállaláson alapuló működés.

Intézményünk őrzi és gyarapítja a Békéscsabához köthető, a megye múltjára és jelenére vonatkozó jellegzetes tárgyakat, eszközöket, könyveket, kéziratokat, művészeti és ipari alkotásokat, az itt élő nemzetiségek tárgyi és szellemi kultúráját, a megyében valaha élt és kortárs jelentős személyiségek emlékét, tárgyait, alkotásait, ereklyéit. Biztosítja a több mint száz év alatt összegyűjtött tárgyak állagmegőrzését, műtárgyvédelmét, valamint hagyományos módszerekkel és digitalizált formában történő feldolgozását, nyilvánossá tételét és népszerűsítését.

Múzeumunk létevére a gyűjtemények tudatos, meghatározott koncepció szerinti gyarapítása és olyan, gyűjteményekre alapozott kiállítások, tudományos kutatások, múzeumi interpretációk, múzeumpedagógiai programok megvalósítása, tudományos igényű népszerűsítő kiadványok megjelentetése, amelyek multifunkcionális módon, a különböző társadalmi-kulturális rétegek és korosztályok igényeinek figyelembe vételével képesek közvetíteni a város és környezete kulturális értékeit. A szakmai munka mellett kiemelt feladatunk névadónk, Munkácsy Mihály hagyatékának ápolása, a Munkácsy brand erősítése,

a Munkácsy Negyed megvalósításában való folyamatos, aktív részvétel, a Jankay – Tevan – Kolozsváry Gyűjtemény gondozása, valamint a Csabai Tanya és Gabonatermesztés-történeti Kiállítóhely közművelődési szintérré alakítása. Minden olyan kulturális érték felszínre hozatala és közkinccsé tétele, „ami csabai”.

A Munkácsy Mihály Múzeum elsődleges feladata a tudásközvetítés és a minőségi szolgáltatás, melynek eléréséhez – a megyei feladatellátásból adódóan is – partnerségi kapcsolatot tartunk fenn a kulturális és oktatási intézményekkel, civil szervezetekkel, egyházakkal, megyei, hazai és külföldi társintézményekkel, kutatókkal, média munkatársakkal, és hangsúlyozottan a helyi kulturális és hagyományörző közösségekkel. Az intézmény kulturális stratégiájának fontos eleme a határon átnyúló – főként szlovákiai és romániai múzeumokkal, közművelődési intézményekkel való – szakmai kulturális kapcsolatok fenntartása, kiépítése, lehetőség szerinti bővítése, fejlesztése és az együttműködések nyomán született eredmények népszerűsítése.

Legfőbb célunk, hogy a Munkácsy Mihály Múzeum a Békéscsaba városában lévő kulturális intézményekkel összhangban működő, korszerű, hiteles, egyedi, közönségbarát, nyitott szemléletű, a technikai eszközök által kínált lehetőségeket maximálisan kihasználó, az értékközvetítés újszerű megoldásait és dinamikus ábrázolási szemléletet választó kultúrpalota legyen, amely szakmai tevékenységén, látványos kiállításain és programjain keresztül jelen van a város, a megye és az ország kulturális életében.”

1. 4. Feltételrendszer

A Munkácsy Mihály Múzeum küldetésnyilatkozata az elérni kívánt célt, a szükséges feladatokat konkrétan megfogalmazza, körülhatárolja. Azonban ahhoz, hogy intézményünk a mai kor szakmai kihívásainak megfeleljen, a számos kulturális intézmény között valódi értéket közvetítsen, számtalan feltételnek kell megfeleljen.

A Munkácsy Mihály Múzeum a feladatellátást alapvetően *A muzeális intézményekről, a nyilvános könyvtári ellátásról és a közművelődésről szóló 1997. évi CXL. törvény* alapján végzi.

A megyei múzeumok, könyvtárak és közművelődési intézmények fenntartásáról szóló 1311/2012 (VIII. 23.) Korm. határozat alapján a korábbi Békés Megyei Múzeumok Igazgatósága Munkácsy Mihály Múzeuma fenntartója Békéscsaba Megyei Jogú Város Önkormányzata lett. 2013. január elsejétől az intézmény státusa is megváltozott, ettől az időtől kezdve, Munkácsy Mihály Múzeum *névvel, városi fenntartású, megyei hatókörű városi múzeumként folytatta munkáját.*

A Munkácsy Mihály Múzeum a következő egységekkel, „telephelyekkel” működik:

- ***Munkácsy Mihály Múzeum központi épülete*** (Békéscsaba, Széchenyi utca 7–9.)

Az épület két szárnyában állandó és időszakos kiállítási egységek, könyvtár, gyűjteményi-, ill. kiadvány- és installációs raktárak, adattár, fotótár, restaurátor műhely, szerver szoba kapott helyet.

- ***Irodaház*** (Békéscsaba, Széchenyi u. 4.)

A Csabagyöngye Kulturális Központban, 178 m²-en bérelt helyiségekben, a már 2013-ban kialakított munkaszobákban az igazgatás, a múzeumi szakágak, a titkárság, a gazdasági és közművelődési osztály munkatársai dolgoznak.

- ***Általános restaurátori és raktárbázis*** (Békéscsaba, Fábry u. 58.)

A telephely szakági- és installációs raktárak, restaurátor műhelyek és asztalosműhely funkciókkal működik.

- ***Csabai Tanya és Gabonatermesztés-történeti Kiállítóhely*** (Békéscsaba, Gyulai út 65.)

Kiállítóhelyként működik.

- ***Bérelt raktár*** (Szabadság tér 1-3.)

A Jankay–Kolozsváry–Tevan Gyűjteményt és a történeti gyűjtemény keretezett textil anyagát ebben a bérelt raktárban tároljuk. A képzőművészeti raktár zsúfoltsága miatt itt helyezzük el a képzőművészeti gyűjtemény új szerzeményi anyagát is.

- ***Bérelt raktár*** (Kétegyházi út 3.)

A teljes természettudományi gyűjteményünk és a román történeti gyűjteményi anyag tárolására szolgál.

A Munkácsy Mihály Múzeum irányítási, tudományos-muzeológiai és bizonyos szempontból logisztikai feladatellátása 2013-ig a Gyulai út 1. szám alatt levő épületben történt. 2013-ban a múzeum egységei (gazdaság, titkárság, vezetés, muzeológia, közművelődés) ***átköltöztek a Csabagyöngye Kulturális Központ irodaépületének*** negyedik emeletére, így a múzeum munkatársai jelenleg megfelelő munkaszobákban végezhetik a feladatellátást.

A raktárak és munkaszobák bérlete azonban egy évtizede komoly kiadási tételként szerepel a múzeum költségvetésében, ezért hosszú távú terveink között szerepel ezek ***saját épületbe költöztetése***, amihez azonban komoly támogatásra, pályázati forrásokra lesz szükségünk.

A múzeum ***központi egysége*** két épületben a Széchenyi utca 7. és a Széchenyi utca 9. szám alatt működik. A Széchenyi utca 9. szám alatti főépület csak kiállítóhely, azonban a Széchenyi utca 7. szám alatt nemcsak kiállítótér, hanem gyűjteményi raktárak és

munkaszobák is találhatóak itt. A két különálló épület hosszú ideig problémák forrásának számított, a látogatók – elsősorban az idősek és a különböző fogyatékkal élők – számára gondot okozott az épületek közötti mozgás. Mindezek időszerűvé és szükségszerűvé tették az intézmény *két épületének összeépítését*, ami a TOP – 6.1.4-15 – *Társadalmi és környezeti szempontból fenntartható turizmusfejlesztés* című pályázatból valósult meg. Az újonnan kialakított tér *kiállító-, közösségi fogadótérként és konferenciateremként is hasznosítható*, amely biztosítja a megnövekedett és a növekedő számú múzeumlátogató kulturált kiszolgálását, és a 21. századi modern kor muzeológiai követelményeinek is maximálisan eleget tesz. A pályázatból megvalósuló összeépítéshez belső átalakítás elvégzésére is szükség volt az intézmény alagsorában, így a múzeum *belső akadálymentes közlekedését* is biztosítani tudjuk a szintek között a lépcsőház átalakítása és a lift áthelyezése után.

Az intézmény rendelkezik megfelelő mennyiségű és minőségű *állandó és időszakos kiállítóterekkel*. Kiállításainkban az *akadálymentesítés* biztosított. Intézményünk a látogatók tájékozódását, ismeretszerzését szolgáló útbaigazító táblákkal, az állandó kiállítási egységekben pedig QR-kód letöltésével elérhető tárlatvezető hanganyaggal segíti a látogatók eligazodását, ismeretszerzését.

A múzeum 2014-ben vette át a Jankay Közalapítványtól a *Jankay-Kolozsváry-Tevan gyűjteményt*, melynek anyagából új *állandó kiállítást* rendeztünk a Széchenyi út 7. szám alatt lévő két kiállítóterben. Ekkor elvégeztük az épületszárny legfontosabb felújítási munkálatait. Rövid távú terveink között szerepel *ennek a kiállításnak a korszerűsítése, felújítása, újragondolása*, és új kiállítótermekben való elhelyezése. Erre a legalkalmasabb helyszínnek az állandó kiállításaink mellett lévő magasföldszinti Rell Lajos Termet tartjuk.

A múzeum főépülete műemléki besorolású, ezért az *állagvédelmi munkák elvégzése folyamatosan indokolt az épületben*.

A *Csabai Tanya és Gabonatermesztés-történeti Kiállítóhely* épületei felújításának elmaradása korábban mindig is pénzhiánnyal, továbbá az ezirányú pályázati lehetőségek csekély számával volt magyarázható. Az elmúlt években, pályázati források, fenntartói támogatás és saját erő bevonásával megtörtént a Gabonamúzeum fogadó épületének, a csabai tanyaépületnek valamint a csókási szélmalomnak a *felújítása. Rekonstrukcióra várnak* a csabai tanyához tartozó gazdasági építmények, valamint a Vésztő-mágori szín, amelyekre források megszerzése szükséges.

Minden erőfeszítés mellett megállapítható, hogy *a Gabonamúzeum teljes épületegyüttese folyamatos gondozást kíván* annak érdekében, hogy tartalmas, sok látogatót vonzó programok helyszíne lehessen. Terveink között szerepel nagyszabású *fejlesztés* elvégzése a

Gabonamúzeumban. A meglévő épületek felújítása, állagvédelme mellett feltétlenül szükséges *egy kiszolgáló épület létrehozása*, amely alkalmassá teszi a kiállítóhelyet nagyszámú résztvevővel rendezett események szervezésére, ezzel bővítve a helyszín kulturális kínálatát.

A *műtárgyak tárolása* állagvédelmi és biztonsági szempontból megfelelő *épületen belüli raktárakban* történik. *Külső saját és bérelt raktáraink* műtárgykörnyezeti paramétereinek javítása folyamatos törekvésünk a pénzügyi és pályázati lehetőségeink függvényében. Az eddigi raktári rend megtartása érdekében hosszú távon *elkerülhetetlen a raktárbővítés és a meglévő külső raktárbázis korszerűsítése*.

A múzeum sürgősen megvalósítandó tervei között szerepel egy *múzeumi bolt létrehozása*, amely elegáns környezetben kínálja a látogatóknak, érdeklődőknek a Munkácsy Mihály Múzeum gondozásában megjelent kiadványokat, valamint Munkácsy szignójával és a múzeum emblémájával ellátott reklám- és ajándéktárgyakat. A kínálatot az állandó és időszakos kiállításokhoz kapcsolódó bemutató anyagokkal, múzeumpedagógiai kiadványokkal, foglalkoztató füzetekkel kívánjuk folyamatosan bővíteni.

Az intézmény *könyvtára* megújult környezetben fogadja a kutatókat és érdeklődőket a központi épületben 2016-ban átadott olvasóteremben. Nagy mennyiségű könyvet vagyunk viszont kénytelenek a Fábry utcai külső raktárban tárolni. A könyvek megnyugtató helyre költöztetésére mielőbb lehetőséget, megfelelő új helyet és pénzügyi forrásokat kell találnunk. Intézményünk folyamatosan kutatja a múzeum és a múzeum kiállítóhelyként funkcionáló épületeinek felújításához szükséges *forrásokat, pályázati lehetőségeket, szponzori támogatásokat*.

Gépkocsi parkunk a jelenlegi munkavégzéshez megfelelő, a régészeti feltárásokhoz és kisebb terjedelmű műtárgyszállításához elegendő.

1. 5. Szervezeti struktúra, személyi feltételek

A múzeumi szervezet intézményi struktúráját a kor elvárásaihoz igazodva szükséges átalakítani. A *szervezeti felépítésnek* a jelenlegi helyzetben *öt alappillérre* kell támaszkodnia: tudomány–muzeológia (tudományos feldolgozás, tudományos kutatás, kiadványozás, értékmegőrzés, pontos nyilvántartás, digitalizálás, állományvédelem, restaurálás), közművelődési tevékenység (közönségkapcsolat, szakmai rendezvényszervezés, múzeumpedagógia, kiállításmenedzsment), régészet (feltárás, tudományos feldolgozás, beruházásokhoz kapcsolódó munkavégzés), reklám-marketing tevékenység és önálló gazdálkodás.

Intézményünk, mint *megyei hatókörű városi múzeum, Békéscsaba Megyei Jogú Város fenntartásában, önállóan gazdálkodó költségvetési szervként* működik. A múzeum állományában 1 fő gazdasági ügyintéző szerepel, a gazdasági és humánpolitikai ügyintézőt Békéscsaba Megyei Jogú Város Polgármesteri Hivatala Pénzügyi Osztálya látja el.

Nehézséget okoz az intézmény *kis munkatársi létszáma*. A törvényi előírást és a múzeum szakfeladatait figyelembe véve, valamint a takarékos, hatékony működtetés érdekében a *szakmai munka és a strukturális felépítés feladatorientált*, így az elérni kívánt cél érdekében az *osztálystruktúra átjárhatóvá* válik. Egy bizonyos feladat elvégzéséhez a különböző szakágak szakemberei azonnal átcsoportosíthatók.

Az intézményben a korábbi négy osztály helyett feladatbővítéssel, átcsoportosítással és új egység létrehozásával, *öt osztály* működésével látjuk biztosítottnak a feladatellátáshoz szükséges feltételeket:

1. **Tudományos-muzeológiai osztály** (természettudományi-, néprajzi-, történeti-, képzőművészeti szakági muzeológusok, gyűjteményvezetők, gyűjteménykezelők, könyvtáros, adattár- és fotótár kezelő, állományvédelmi munkatárs, restaurátor)
2. **Régészeti osztály** (régész szakemberek, technikusok).
3. **Közművelődési és Múzeumpedagógiai Osztály** (közművelődési munkatársak, múzeumpedagógus, teremőrök, informatikus)
4. **Reklám-marketing osztály** (marketinges szakember, közművelődési munkatárs, grafikus)
5. **Titkársági-gazdasági osztály** (gazdasági feladatellátásban résztvevő szakemberek, adminisztratív dolgozók, gondnokok, takarító személyzet).

Fontos megemlíteni, hogy egy évtizede a szakmai feladatok elvégzéséhez *minimális létszámú munkatársi állomány áll rendelkezésre*.

A szakalkalmazottak alapfeladata a nemzet kulturális örökségének részét képező javak gyűjtése, őrzése, feldolgozása és a szélesebb közönség számára való bemutatása. A muzeológiai feladatokat a következő *szakterületeken* végzik az intézmény munkatársai:

- *természettudomány* (botanika, zoológia, malakológia),
- *régészet* (őskor, népvándorlás kor, honfoglalás kor, középkor),
- *néprajz* (Békés megye és a megyeszékhely néprajza, magyar, szlovák, román, német, szerb, cigány népi kultúra),
- *történet* (helytörténet, újkor, legújabb kor, irodalomtörténet),
- *művészettörténet* (képzőművészet, festészet, grafika, fotó, iparművészet),
- *közművelődés* (múzeumpedagógia, közönségkapcsolat, marketing),

- *restaurálás* (fém, fa, textil, kerámia)

A muzeológus munkatársak munkájának fontos része a **szakmai együttműködés** más hazai és külföldi múzeumokkal, valamint a gyűjteményi anyagra alapozott és a múzeum stratégiájához illeszkedő **tudományos kutatómunka** végzése, a kutatási eredmények **publikációkban** történő megjelentetése.

Az intézmény munkatársai a szakmai munka mellett **ingyenes kutatószolgálatot** látnak el, **statisztikai adatokat** szolgáltatnak a központi előírásnak megfelelően, valamint éves **beszámolókat és munkatervet** készítenek a megadott szempontrendszer szerint a Kulturális és Innovációs Minisztérium részére.

Az intézmény önálló vezetését, gazdálkodását **szakmai múzeumigazgató** irányítja, aki jelenleg a régészeti osztály munkáját is irányítja. A **vezetésben** részt vesznek a múzeumigazgató-helyettes, aki a tudományos-muzeológiai osztály vezetője is egyben, a közművelődési-múzeumpedagógiai, valamint a reklám-marketing osztály vezetői és a múzeumnál állományban lévő gazdasági szakember.

A személyi állomány tudományos, szakalkalmazotti és kisegítő tagjai számára elengedhetetlenül fontos pontosan, konkrétan kijelölni a **munkaköri hatásköröket**, ezen belül a **feladatokat, kötelességeket és jogokat**. Változó világunkban a múzeumok is egyre aktívabb szerepet játszanak. Minden múzeumi dolgozóban szükséges tudatosítani a rábízott terület iránti felelősségérzetet, emellett fontos az egyén személyének, munkájának, eredményeinek az elismerése is. Szükséges továbbá a tudományos munkát végzők számára biztosítani, ill. kötelezővé tenni a **képzéseket, a továbbképzéseken, tudományos tanácskozásokon, konferenciákon való részvételt**, melyek által a megyei muzeológia tudományos színvonalának emelkedése várható.

Az eredmények, kudarcok, gazdasági, személyi kérdések kezelése a **„beszámolás-beszámoltatás“ elve érvényesítése** alapján a legcélrátörőbb. Kiemelten fontos a múzeumon belüli **szakmai információ áramlás**, melynek eszközei a heti rendszerességgel megtartott **vezetői értekezletek**, majd az ezeket követő szakági feladat meghatározó tájékoztatás. Továbbá elengedhetetlenül szükségesek a havi rendszerességgel szervezett **szakági megbeszélések** és a minimum félévenként, illetőleg szükség szerint rendezett **összmunkatársi értekezletek**.

Vezetőségi döntések meghozatala előtt kellő körültekintés, szakértők véleményének kikérése és egészséges konfrontáció szükséges, melyek ismeretében határozott álláspont alakítható ki. A döntéshozatal természetesen az egyéni érdekek kiszűrésével történhet csak meg.

A **pénzügyi gazdálkodás** terén az intézménynek meg kell tartani az önállóságát, pl. kiállítások megvalósításánál, a programfinanszírozásban, érdekeltség, szerződéskötés területén. A gazdasági és humánpolitikai ügyintézését a múzeumnál alkalmazott gazdasági szakember és Békéscsaba Megyei Jogú Város Polgármesteri Hivatala Pénzügyi Osztálya munkatársai látják el. Kulcsfontosságú feladat az intézmény **működtetési feltételeinek további javítása**, a saját bevétel növelése, az ehhez szükséges források felkutatása, kiállítások, szponzori, támogatási, terembérleti és más lehetőségek kihasználása.

2. GYŰJTEMÉNYFEJLESZTÉS

2. 1. Gyűjtemények

Múzeumunk legfőbb feladatai közé tartozik a „*kulturális javak meghatározott anyagának folyamatos gyűjtése, nyilvántartása, megőrzése és restaurálása, tudományos feldolgozása*”.

A gyűjteményfejlesztésre vonatkozóan intézményünk részletes **gyűjteménygyarapítási és revíziós tervvel** rendelkezik.

A Munkácsy Mihály Múzeum **gyűjteménye** a természettudományi, régészeti, néprajzi, történeti, képzőművészeti gyűjteményi anyagokból, illetőleg a segédgyűjtemények (adattárak, fotótár, könyvtár) anyagából tevődik össze.

Az intézmény kiemelkedő műtárgy-együttese a festményekből és relikviákból álló **Munkácsy-gyűjtemény**, melynek alapját a festő özvegyének végrendelete szerint a gyűjteménybe került műtárgyak képezik. A békéscsabai múzeum gyűjteményében a legféltettebb tárgy-együttesnek számít az a gazdag kollekció, amely **festményeket, grafikákat** és a művész személyéhez kötődő folyamatosan gyarapodó **relikviaanyagot** foglalja magában. Ezen kívül számos, a festőt ábrázoló, illetőleg a festményekhez készült eredeti modellfotót is gyűjteményünkben tudhatunk.

A **képzőművészeti** szakág anyaga napjainkban főként kortárs képzőművészeti alkotásokkal bővül. 2013 óta múzeumunk gondozza a Jankay Tibor Művészeti Közalapítványtól átvett Jankay Tibor képzőművészeti- és etnográfiai gyűjteményt, valamint a Kolozsváry és Tevan családok művész tagjainak alkotásait. A Képzőművészeti és Iparművészeti gyűjtemény gyarapítása során továbbra is igyekszünk a Békés megyei kötődésű alkotók műveire fókuszálni a figyelmünket.

A **természettudományi** gyűjtemény közet és ásványtani, paleontológiai, rovar- és botanikai, malakológiai egységekből, valamint gerinces állatok és madártojások preparátumainak gyűjteményéből áll. Különös jelentőségű a malakológiai gyűjteményünk.

Régészeti, honfoglalás kori, szkíta, kelta, szarmata, avar kori, bronzkori leletek az 1920-as évektől folyamatosan kerültek a múzeumba. A nagy beruházásokhoz kapcsolódó ásatások nyomán az utóbbi években a leletanyag nagymértékben bővült.

A **néprajzi** anyag meghatározó része a szlovákok hagyományos kultúráját reprezentálja, de a Békés megyében élő magyar, szerb és román közösségek tárgyi kultúrájának emlékei is megtalálhatóak a gyűjteményben.

A **történeti** osztály főként Békéscsabáról és környékéről származó egyedi dokumentumokat, térképeket, archív fotókat, történeti és irodalomtörténeti kéziratokat és tárgyi emlékeket őriz.

Múzeumunk jelentős **archív- és dokumentumfotó-gyűjteménnyel** valamint szakági **adattári** anyaggal és **szakkönyvtári** anyaggal rendelkezik.

2. 2. Gyűjteményfejlesztési koncepció

A Munkácsy Mihály Múzeum fontos célja az intézmény tudományos tevékenységének erősítése, melynek része a **gyűjtemények tervszerű, tudományos alapossággal végzett, a múzeumi célokhoz igazított gyarapítása**.

A múzeumnak a gyűjteményfejlesztés tekintetében figyelembe kell vennie a modernizáció következtében megjelenő változásokat. Nagy figyelmet kell fordítani a gyűjteményfejlesztési szakmai feladatok elvégzésére, hiszen **a múzeumi tevékenység alapja a gyűjtemény**. Nagyon fontos a gyűjtemény gyarapítása, fejlesztése, ami meghatározott **koncepció alapján** és megfelelő gyűjtési stratégia kialakításával végezhető. Szorgalmazni kell a gyűjteményekre alapozott szakmai kutatási programok megvalósítását.

A Munkácsy Mihály Múzeum városi fenntartású, de megyei hatókörű intézményként kiemelten kezeli a Munkácsy Mihály életéhez és művészetéhez kapcsolódó tárgyak gyűjtését, marketing tervei között pedig a **Munkácsy-kultusz erősítése**, összefogása, egységes kezelése a célja, egy általános megyeszékhelyi, megyei, országos és az országhatárokon átnyúló Munkácsy-imázs megteremtése érdekében. Mindez szorosan illeszkedik a kialakulóban lévő **Munkácsy Negyed projekt** fenntartói és intézményközi elképzeléseihez, és erősíteni szándékozik a „**Békéscsaba Munkácsy városa!**” szlogen jelentéstartalmát.

Minden szakág esetében bevezettük a szakági sajátosságoknak és követelményeknek megfelelő gyűjteményfejlesztési koncepciót, amely alapján az érintett szakágak nem spontán, hanem **tervszerű gyűjteménygyarapítást** végeznek.

Az intézmény gyűjteményfejlesztési koncepciójának általános, fő szempontjai

Mit gyűjtünk?

- Minden gyűjteményrész bővítése fontos és ajánlatos, de a mennyiségi helyett a

minőségi gyarapításra kell törekedni.

- Elsőbbséget élveznek a gyűjteményből hiányzó vagy ritkaságszámba menő tárgyak és tárgye gyűjtések. Törekedni kell a **hiánypótlásra**.
- A műtárgyak elsődlegesen **Békés megye** településeiről származzanak, Békés megye valamely településén készüljenek, vagy valamely településhez kötődjenek
- Fontos a **kortárs tárgyak integrálása** a gyűjteménybe, minden olyan tárgy gyűjtése, amivel jelenünk értelmezhetővé válik (pl. jelenkor tárgyainak, a közelmúltbeli városi élet hétköznapi tárgyainak gyűjtése).
- Törekedni kell a Békés megyére és Békéscsabára vonatkozó **archív fényképek** gyűjtésére, hiszen általuk megismerhetővé válik a környék hajdani épített öröksége, kultúrája, sajátosságai, néphagyományai, amelyek nélkülözhetetlenek egy-egy témakör kiadványban, filmen, stb. történő bemutatásához.
- A műtárgy **kordokumentumként szolgáljon**, a kultúra adott szegmensét mutassa be (kiállítások alkalmával ill. a kutatók számára képet adjon az adott korról).
- Különös jelentőségű a **Munkácsy Mihályhoz és a szlovák és román nemzetiség történetéhez és néprajzához kapcsolódó műtárgyak** gyűjtése.

Milyen feltételeket kell figyelembe venni a gyűjtéskor?

- A beszerzésnek legyen **forrása** (saját költségvetés, pályázat útján elnyert összeg, szponzorizáció, ajándékozás, stb.)
- A múzeumi költségvetés elkészítésekor éves vásárlási keret meghatározása szükséges. Ez alapján **tervezhető a gyarapítás**.
- **Kiállításokon bemutatható** legyen a műtárgy.
- A **raktárban** el tudjuk helyezni.
- Lehetőleg **ép, vagy restaurálható** legyen.

Hogyan történjen a fejlesztés?

- A beszerzés előtt **muzeológiai felmérést** kell végezni. A tárgybegyűjtés és tárgybefogadás **szerzeményezési bizottság döntése alapján** történik. A szerzeményezési bizottság tagjai: múzeumigazgató, szakmuzeológus, restaurátor.
- Éves szinten, adott kiállításokhoz, kiadványokhoz, stb. kapcsolódó **célzott beszerzések tervezése** szükséges.
- A **régészet** területén egész **Békés megyével kell számolni** a feltárások kapcsán. (A várható, régészeti feladatellátást igénylő építési beruházások mennyisége a beruházók szándékától függ, a múzeum részéről ezt előzetesen pontosan nem mindig lehet megbecsülni.)

- A befogadott, nem múzeumi törzsanyagba kerülő, jellegük, állapotuk, stb. miatt nem leltározandó tárgyak **demonstrációs eszközként használhatóak** múzeumpedagógiai foglalkozásokon, restaurálási bemutatókon.
- **Selejtezés** esetén a törvényi előírásoknak megfelelő eljárás szerint kell eljárunk: 1. restaurátor és muzeológus szakvéleménye, 2. selejtezési bizottság döntése és annak indoklása, 3. fenntartó engedélyezése, 4. minisztériumi engedély, 5. megsemmisítési jegyzőkönyv készítése, 6. megsemmisítés.

Hogyan gondozzuk a bekerült műtárgyakat?

- Elsődleges szempont a raktárba helyezés előtt az **új szerzemények fertőtlenítése, tisztítása.**
- Fontos a raktári rend, az **áttekinthető tárolás** folyamatos megtartása.
- Kiemelt feladat a **műtárgyvédelem** szinten tartása, a műtárgyak környezetének javítása.
- Szükséges a **veszélyeztetett tárgyak konzerválása, a legértékesebbek restauráltatása.**
- A papír alapú leltározás mellett a **számítógépes nyilvántartásba vétel** fontos feladat.
- Az új szerzeményi anyagokat a **HUNTEKA adatbázisba** is fel kell tölteni. Hosszú távú folyamatos feladat az adatbázishoz minden tárgyról műtárgyfotó készítése, valamint a javított, fotóval ellátott rekordok feltöltése, nyilvánossá tétele az Magyar Nemzeti Múzeum Országos Muzeológiai Módszertani és Információs központja ***museumap.hu*** **aggregációs felületén és az Europeana oldalán.**
- A **rendszeres revíziók** elvégzése nélkülözhetetlen, éves ütemezéssel kell folyamatosan végezni a revíziós munkát.

2. 3. Műtárgyak kölcsönzése

A múzeumi műtárgyak kölcsönzése vonatkozásában a következő **törvények** az irányadók:

- 1997. évi CXL. törvény a muzeális intézményekről, a nyilvános könyvtári ellátásról és a közművelődésről.
- 377/2017. (XII. 11.) Korm. rendelet a muzeális intézményekben őrzött kulturális javak kölcsönzéséről, valamint a kijelölési eljárásról

A múzeum kezelésében lévő műtárgyak kölcsön adásának menetét és lebonyolításának módját a **Műtárgykölcsönzési szabályzatban** határoztuk meg.

A kölcsön adott kulturális javakra vonatkozóan **kiemelten fontos előírás**, hogy nem muzeális intézmény számára történő kölcsönzés minden esetben kizárólag miniszteri engedéllyel történhet. A **kölcsönzési szerződés** minden esetben tartalmazza az alábbi **követelményeket**: az

állományvédelmi követelményeket, a klimatikus viszonyokat, a csomagolás és a szállítás feltételeit, a kölcsönzött kulturális javak sérülése esetén követendő eljárást, a kölcsönvevő által nyújtandó vagyonbiztonsági feltételeket, beleértve az esetlegesen szükséges muzeológusi, rendőrségi vagy egyéb fegyveres kíséretet is.

A műtárgyak kölcsön adásához szükséges, nélkülözhetetlen dokumentum a Kölcsönadó és a Kölcsönvevő által aláírt, pecséttel hitelesített **Kölcsönzési szerződés és ennek mellékletei**:

1. sz. melléklet: Átadás-átvételi műtárgyjegyzék
2. sz. melléklet: Műtárgyvédelmi adatlap (képi ábrázolással)
3. sz. melléklet: Épületbiztonsági dokumentáció (Facility Report)
4. sz. melléklet: Garancianyilatkozat
5. sz. melléklet: Átláthatósági nyilatkozat

2. 4. Gyűjtemények nyilvántartása, raktározása, kutathatósága

A megyei hatókörű városi múzeum legfőbb feladatai között tartja számon az **ásatások, gyűjtések, tárgyvásárlások** által a múzeumba került tárgyi és szellemi javak előírások szerinti feldolgozását, **nyilvántartásainak naprakész vezetését**, elhelyezését, tárolását. Nyilvántartásait a hatályos rendeletek alapján végzi. „*A nyilvántartás célja az őrzött kulturális javak számbavétele, a tudományos meghatározásuk során feltárt eredmények, illetve a rájuk vonatkozó, később is folyamatosan bővülő, változó ismeretek rögzítése, a vagyon- és tulajdonvédelem, valamint a kulturális javak további kutatói és közművelődési felhasználásának elősegítése.*” (20/2002. (X. 4.) NKÖM r.)

A múzeum **gyűjteményeiben és segédgyűjteményeiben a szabályoknak, előírásoknak megfelelő nyilvántartási munka** folyik. A nyilvántartásoknak naprakésznek kell lenniük. Kivételt képez a régészeti anyag, mivel ennél a szakágnál a leltározás mértéke az ásatásokon előkerült leletanyag mennyiségének függvénye. Törekedni kell a régészet terén is a leltározási munka minél teljesebb körű elvégzésére.

A hagyományos leltározás mellett intézményünkön belül egy **komplex gyűjteménykezelő rendszert** hoztunk létre. Ennek érdekében excel táblázatokban rögzítettük az összes gyűjteményt és a nem kevésbé fontos segédgyűjtemények (fotótár, adattár) teljes anyagát, és – a lehetőségek adta kereteken belül – egységesítettük az excel táblák rovatait. 2016-ra a múzeum teljes anyaga, összes gyűjteménye, fotótári és adattári anyaga tekintetében elkészült a **Huntéka digitális nyilvántartási rendszer**. Folyamatos feladatunk az **adatbázis anyagának feltöltése** az éves új szerzeményekkel, illetőleg a **korábban feltöltött rekordjainak ellenőrzése, fotókkal való kiegészítése**, ami egyaránt szolgálja a kutatók, érdeklődők és a

gyűjtemények kezelését végző muzeológusok érdekeit. Ez által pontos adatokat kapunk a gyűjteményeinkről, áttekinthetőbbé válnak, gyorsabbá válik a nyilvántartás, rendszerbe foglalás, könnyebben történhet a műtárgyak visszakeresése, és minőségileg javul a kutathatóság. A végső *cél* pedig egyértelműen az **átállás a hagyományos leltározásról a digitális nyilvántartásra**, illetve az **online tartalmak elérhetővé, nyilvánossá tétele**.

A múzeum gyűjteményi anyagainak **raktárai négy helyszínen**, a múzeum központi épületének Széchenyi u. 7. szám alatti szárnyában, a 2000. évben megnyitott Fábry utcai restaurátor és raktárbázison, valamint a Szabadság tér 1–3. sz. és a Kétegyházi út 3. sz. alatti bérelt raktárban találhatók.

A raktározás jelenleg az alábbiak szerint történik:

Széchenyi u. 7.

Régészeti, néprajzi, képzőművészeti, történeti, természettudományi gyűjtemény, gyűjteményi adattárak és a fotótár

Fábry utcai restaurátor és raktárbázis (Fábry u. 58)

Régészeti, néprajzi és történeti gyűjteményrészek, valamint ideiglenesen a könyvtári állományunk kb. 60 %-a

Bérelt raktár (Szabadság tér 1–3.):

A Jankay–Kolozsváry–Tevan Gyűjtemény anyaga, a képzőművészeti gyűjteményünk új szerzeményi anyaga, a történeti gyűjtemény hímzett, keretezett textil anyaga

Bérelt raktár (Kétegyházi út 3.):

A természettudományi és a román történeti gyűjteményi anyag.

A **raktári rend folyamatos megtartása**, állományvédelmi szempontból történő ellenőrzése továbbra is a legfontosabb feladatokhoz tartozik, munkatársaink (muzeológusok, gyűjteménykezelők, restaurátorok) kiemelt figyelmet fordítanak erre.

A műtárgyak tárolása állagvédelmi és biztonsági szempontból megfelelő a **Széchenyi utca 7. szám alatti raktárakban**, a befogadóképességük viszont évről évre egyre kisebb lesz. A **Fábry utcai általános restaurátor és raktárbázis** kiépítésével a szakmai gyűjtemények zsúfoltsága enyhült, azonban a folyamatos gyarapodásnak köszönhetően teljesen nem oldódott meg. Az itt tárolt nagyméretű tárgyak raktári rendjét elsősorban az anyagok átcsoportosításának köszönhetően tudtuk megoldani. A **bérelt raktárainknak** nagy a befogadóképessége, pályázatokon nyert támogatásból ezekben tudjuk biztosítani a megfelelő műtárgykörnyezeti feltételeket. Mindezek ellenére elkerülhetetlen lesz a jövőben új raktár(ak) kialakítása.

Fontos a múzeumi **raktárakban őrzött tárgyi anyag** szélesebb közönség számára való **bemutatása, közkinccsé és kutathatóvá tétele** A megyei hatókörű városi múzeum szakmai

gyűjteményi anyagának azt a részét, amely országos, megyei jelentősége mellett főként helyi, lokális jelentőséggel bír, célszerű a megye egyes településein – leltározás, restaurálás és feldolgozás után – a *felgyűjtés helyén, állandó kiállítás keretében* bemutatni, melyre számos pozitív példa akad: Ványai János fazekasmester hagyatéka a békéscsabai Csabagyöngye Kulturális Központ Békési Úti Közösségi Házaiban, a tótkomlói faragott-festett bútor tárgye gyűjtés a tótkomlói Szép Utcai Közösségi Házban vagy a szlovák és román néprajzi tárgyi anyag, melynek egy része a békéscsabai szlovák és a kétegyházi román tájházban nyert elhelyezést. Ennek a gyakorlatnak a folytatása, kiszélesítése egyrészt enyhítheti a raktározási gondokat, másrészt sok műtárgy külső kiállításon való bemutatását tenné lehetővé.

A *tudományos kutatás* háttérbázisát képező *gyűjteményi, adattári, fotótári, szakkönyvtári anyagok*nak más intézmények kutatóinak és egyéb érdeklődőknek is a rendelkezésére kell állnia. Muzeológusaink igény szerint biztosítják a *kutatószolgálatot minden gyűjteményi egységben*. A múzeum szakmailag jelentős tudásbázist halmozott fel a szakági, természettudományi, régészeti, néprajzi, történeti és képzőművészeti adattárában, továbbá a fotótárban, ill. a szakkönyvtárban. Ezeknek a szellemi értékeknek a *kutathatóságát biztosítani* fogjuk a továbbiakban is a *kutatói szabályzatunkban* megfogalmazottak szerint.

A *szakkönyvtár* a mindennapi könyvtári nyilvántartási feladatai mellett kutatók kiszolgálását is végzi. Mivel a múzeumi könyvtár tudományos kutatóműhely, cél a muzeológusok, kutatók speciális (a közművelődési könyvtáraktól eltérő) szakmai igényeinek kielégítése valamennyi könyvtári szolgáltatás terén (azonnali tájékoztatás, szakirodalom biztosítása, fénymásolás, cserekiadványok beszerzése, könyvtárközi kölcsönzés, stb.).

3. MŰTÁRGYVÉDELEM, RESTAURÁLÁS

3. 1. A restaurálás helyzete, műtárgyvédelmi feladatok

A műtárgyvédelem témakör előzménye, hogy a Munkácsy Mihály Múzeumban a mai értelemben vett restaurálás az 1950-es évek elejéig nem zajlott, a műtárgyak állagvédelme csupán azok nem állagvédelmi szakember, hanem muzeológus általi tisztítására korlátozódott. Fordulat 1962-ben következett be, amikor a megye múzeumait tanácsai kezelésbe adták, és kiépült a *megyei múzeumi hálózat*. A békéscsabai múzeum *megyei múzeumi rangra emelkedett*, helyzete a korábbi állapotokhoz képest jelentős mértékben javult. A múzeumi szervezet 1967-ben elkezdődött erőteljesebb fejlesztése a személyi állomány viszonylag gyors bővülését eredményezte, ami jórészt a békéscsabai múzeumban koncentrálódott. Az

állományvédelmi szakmai munkatársaknak, restaurátoroknak viszont megyei feladatokat is el kellett látniuk.

A múzeumbővítés ügye 1968-ban mozdult el a holtpontról, amikor a megyei tanács határozatot hozott egy nemzetiségi múzeum létesítéséről, mely a Munkácsy Múzeummal szerves egységet fog alkotni. Az új épületszárnyban – ahol helyet kapott a két helyiségből álló **restaurátor műhely** is az **1975. év végére már három restaurátor** dolgozott a Régészeti és Állagvédelmi Osztály keretében. A restaurálás a 80-as évek elejétől önálló csoport, majd 1997-től önálló osztály keretében zajlott. A **Fábry utcai raktárbázist és restaurátor műhely** átadásával egy időre sikerült a raktárak zsúfoltságán enyhíteni és a restaurálási munkálatok elvégzéséhez megfelelő körülményeket biztosítani.

A **restaurátor hiány** a magyar múzeumok **országos gondja**, amit rövid időn belül orvosolni szükséges megfelelő képzések bevezetésével. Intézményünkben jelenleg **1 főrestaurátor** végzi a műtárgyvédelmi és restauratori, **1 állományvédelmi felelős** pedig az állományvédelmi feladatokat. Ez a **létszám** az egyre gyarapodó gyűjteményi anyag mennyiségét, különösen az ásatások leletanyagának gyarapodását figyelembe véve **kevés**. Többszörösen megjelentetett álláshirdetésünkre sajnálatos módon nem érkezett jelentkező, így új restaurátor munkatársat egyelőre nem tudtunk alkalmazni. Természetesen keressük képzett restaurátor munkatárs alkalmazásának további lehetőségét, de a gondot rövidtávon úgy tudjuk hárítani, hogy szorgalmazzuk jelenlegi munkatársunk restaurátor alapképzésben való részvételét.

A restaurátor és az állományvédelmi felelős munkatárs alapvető feladatai közé tartoznak:

- A Munkácsy Mihály Múzeum műtárgyállományának folyamatos állományvédelme, tisztítása, konzerválása, restaurálása.
- Az új műtárgyak, ásatási leletanyagok, valamint az időszak kiállításokhoz és a tudományos kutatómunkához szükséges tárgyak restaurálása.
- Aktuális restaurálási feladatok ellátása, kiállítási sérülések helyrehozatala.
- A raktárakban őrzött és az állandó kiállításokban szereplő tárgyak állapotának folyamatos ellenőrzése, felügyelete.
- Általános restauratori, műtárgyvédelmi segítségnyújtás és ellenőrzés a megyében működő és a városi önkormányzatok kezelésében levő múzeumok számára.
- Megelőző állományvédelem. A múzeum raktáraiban és kiállítóhelyein tapasztalható klíma és fényviszonyok mérése monitoring rendszerben. A mérési adatok számítógépes rögzítése.

3. 2. Restaurátori külső feladatellátás, szolgáltatás

A múzeumunkban lévő szakmai feladatok mellett restaurátor munkatársaink elvégzik a törvény által előírt *szaktanácsadásokat, szakmai műhelygyakorlatokat és állományvédelmi helyszíni bejárásokat*. A bejárásokon pontos képet kapnak *a megyében működő muzeális intézmények műtárgyvédelmi és raktározási helyzetéről* és fotódokumentációkon, jegyzőkönyvekben rögzíteni tudják a gyűjtemények műtárgyi környezetének változását. Helyzetfelméréssel, tanácsadással, szakmai segítséggel tudnak hozzájárulni a helyzet javításához.

A megyei muzeális intézmények továbbra is kis szakalkalmazotti létszámmal rendelkeznek, kevés helyen tudnak restaurátort, állományvédelmi szakembert alkalmazni. Általános tapasztalat a raktárépületek fokozódó állapotromlása, azok műtárgykárosító hatásai, pl. szerkezeti romlás (rossz falszigetelés, vizesedő, salétromos falak) és az épületgépészeti hiányosságok (pl. fűtés, szárító, klímaberendezés hiánya). Több olyan muzeális intézmény van azonban, ahol megfelelő műtárgykörnyezeti feltételek biztosítottak főként a kiállítóterekben.

A *megyei feladatellátásból* adódó *szakmai segítségnyújtás* továbbra is fontos része tevékenységünknek.

- Műtárgyak, dokumentumok szakvéleményezése, állapotfelmérés.
- Tisztítás, fertőtlenítés, konzerválás, restaurálás vonatkozásában szaktanácsadás
- Műtárgytárolás, -raktározás, -szállítás, -kiállítás kérdésében szaktanácsadás.
- Készítéstechnika, alapanyag-elemzés alapján eredetiségvizsgálat.
- Gyűjteményi raktárak, kiállítások állományvédelmi tervezésében javaslat adása.
- Pályázati előkészítésben való segítségnyújtás restauráltatáshoz, állományvédelmi fejlesztésekhez.

4. MEGYEI MÓDSZERTANI FELADATELLÁTÁS

4.1. Szaktanácsadások, módszertani műhelygyakorlatok és állományvédelmi bejárások

Továbbra is kiemelt feladatunknak tekintjük a szakmai együttműködést a Békés megyében működő múzeumokkal, melynek egyik megvalósítási formája a megyei módszertani feladatellátás. Az állományvédelemmel, a gyűjteményi nyilvántartással, a közművelődéssel és a múzeumpedagógiával *kapcsolatosan szaktanácsadásokat, módszertani műhelygyakorlatokat és állományvédelmi bejárásokat szervezünk*. A módszertani központi feladatok koordinálása, szervezése továbbra is a Tudományos-muzeológiai Osztály feladata.

Az előző évekhez hasonlóan előzetes terv készült a szaktanácsadások és műhelygyakorlatok helyszíneivel, időpontjaival és témáival, de minden programról meghívóban is tájékoztatjuk az érintett muzeális intézmények munkatársait. A *szaktanácsadás* mindhárom formáját (gyűjteményi munka, állományvédelem, közművelődés) – a korábbi éveknek megfelelően – a múzeum honlapján hirdetjük meg.

A *műhelygyakorlatokon* a megyei muzeális intézmények mellett minden esetben részt vesznek a Munkácsy Mihály Múzeumnak az adott témákban érintett munkatársai is, hiszen új ismeretekre, tapasztalatokra nekik is szükségük van.

A műhelygyakorlatokat szinte minden esetben valamilyen múzeumi program köré csoportosítjuk, hogy ne csak *elméleti síkon*, hanem a *gyakorlatban* is be tudjuk mutatni az adott témakörrel kapcsolatos lehetőségeket, esetleges problémákat. Jó gyakorlatnak bizonyult a *kihelyezett műhelygyakorlatok szervezése*. A más településeken szervezett programok, mint pl. a korábbi években a gyulai várban, a dévaványai múzeumban, a biharugrai Szabó Pál Emlékházban, a gyulai Almásy-Kastély Látogatóközpontban, a gyomaendrődi tájházban, a szarvasi múzeumban szervezett műhelygyakorlatok nagyon népszerűek voltak. A kihelyezett szakmai találkozók szervezésében *partnerként* működnek közre a muzeális intézmények.

A műhelygyakorlatok kapcsán más intézményekkel és szervezetekkel (oktatási intézmények, szakmai egyesületek, nemzetiségi szervezetek) is *együttműködünk* a jövőben is, azzal a szándékkal, hogy minél átfogóbb képet, tájékoztatást, információt tudjunk közvetíteni az adott témaköréről.

A módszertani megyei feladatellátás, a szaktanácsadások és a műhelygyakorlatok nagyon fontos elemei a múzeumi tevékenységünknek, általuk erősödött a kapcsolat a Békés megyei muzeális intézmények között. Az a tapasztalatunk, hogy a közös szakmai programok, előadások, képzések, jó gyakorlatok *erősítik a muzeális intézmények közötti kapcsolatépítést*, együttműködést, ezért ezt a gyakorlatot folytatni fogjuk.

Fontos kiemelni, hogy területileg illetékes múzeumként *régészeti szaktevékenységet* végzünk megyei hatókörrel, segítjük az ortodox egyház országos, kulturális örökségbe tartozó, *védett egyházi gyűjteményének* nyilvántartási munkálatait, valamint a *szellemi kulturális örökség védelmével* kapcsolatos helyi és megyei tevékenységet is koordináljuk. Munkatársaink a Szellemi Kulturális Örökség Igazgatósága Békés megyei referenseként, és a helyi Értéktár Bizottság tagjaként is tevékenykednek.

5. 1. Informatikai háttér

Múzeumunk rendelkezik a törvény által előírt *Múzeumi Digitalizálási Stratégiával*, amely a helyzetelemzés és az eddig elért eredmények mellett 5 éves időtartamra meghatározza a stratégiai célokat és az azok megvalósításához kapcsolódó terveket.

Intézményünkben egy fő *rendszergazda-informatikus* látja el az informatikai feladatokat: beszerzések, karbantartás, közművelődési programokhoz, kiállításokhoz szükséges informatikai háttér biztosítása.

A múzeumi munkához szükséges informatikai háttér adott, nagymértékben segíti munkatársaink tevékenységét. Ebben a tekintetben a fejlesztéseknek a *korszerűbb eszközök beszerzését* és az amortizációt kell követniük. Az *informatikai fejlesztéseket* saját forrásból és a pályázati lehetőségek igénybe vételével kívánjuk megvalósítani.

A mindennapi munka végzéséhez az eszközök biztosítottak, azonban szükséges a *számítógépek folyamatos fejlesztése, beleértve a hardveres és szoftveres összetevőket* is. Még több számítógép Windows 7-es operációs rendszerrel üzemel, szükséges ezek frissítése. További licenzek beszerzése ajánlott a Microsoft Office irodai alkalmazáshoz.

A régészeti és grafikai munkák elvégzéséhez létrehoztunk *egy grafikai munkaállomást* az ehhez szükséges számítástechnikai eszközökkel és szerkesztő szoftverekkel (Adobe Photoshop, Acrobat, Lightroom, stb.).

A meglévő Eset *vírusírtót* évente szükséges megújítani, amennyiben probléma adódik használatával, használatát felülvizsgálni.

A digitalizálás folyamatában kiemelten fontos a *szkennelés* jó minőségű és gyors elvégzése, ezért hálózati szkennelést további *hálózati eszközök* (switch, router, hálózati kábel) beszerzésével lehet megoldani. A hálózati munkavégzést segítheti egy *NAS beszerzése* is, mely a biztonsági mentések tárolását is megoldja. Filmek, negatívok, diák digitalizálásához jó minőségű *filmszkennerek* áll rendelkezésünkre. Fontos eszközök a xerox hálózati *fénymásolók*, amelyek karbantartására, esetleges cseréjére különös gondot kell fordítani.

Szükséges lehet a *külső telephelyek internetes elérésének fejlesztése*, esetlegesen helyi hálózat kiépítése amennyiben a digitalizálási feladatba a külső telephelyeket is bevonjuk. Ez esetben további számítógépek, szkennerek, nyomtatók beszerzése is elengedhetetlen.

A már kollégáink által használt Huntéka múzeumi adatbáziskezelő rendszer mellé a *Huntéka Könyvtári moduljának bevezetése* is céljaink között szerepel.

Magyar és részben angol nyelven is elérhető *saját honlappal* rendelkezünk (www.munkacsy.hu). Az elmúlt években honlapunk megújult, *mobil készülékeken is elérhető, akadálymentes felületet* biztosít. További feladat a igényeknek megfelelő, *gyakori tartalomfeltöltés*. A közösségi média minél erőteljesebb használatát is célul tűztük ki. A *Munkácsy Negyed* más intézményeivel további szorosabb együttműködésre lehet szükség egymás online tartalmainak reklámozásában, közös internetes, közösségi médiás kampányok készítésében.

2022-ben megtörtént *az intézményi levelezés átköltöztetése a munkacsy.hu domain-re*, a bmmi. domain helyett.

A múzeumi weboldal karbantartását, a híryanagok feltöltését, a honlapon található tartalmak folyamatos frissítését a múzeum munkatársai végzik, esetenként a múzeumi rendszergazdával közösen.

5.2. Gyűjtemények digitalizálása

Arra törekedtünk, hogy a saját intézményünkön belül *egy komplex digitális gyűjteménykezelő rendszert hozzunk* létre. 2016-ra a múzeum teljes anyaga, összes gyűjteménye, fotótári és adattári anyaga tekintetében elkészült a *Huntéka digitális nyilvántartási* rendszer. Mivel a múzeumban egyetlen informatikus munkatárs dolgozik a legjobb és legmegbízhatóbb megoldásnak az tűnt, hogy a Huntéka rendszert *távhasználati konstrukcióban* szereztük be, tehát nem vásároltuk meg, hanem a szoftverterméket havi bérleti díj ellenében béreljük. A folyamatos munkát *Monguz Információtechnológiai Kft* végzi, a vállalat biztosítja a szerver adminisztrációt, felügyeletet, a szervergépes tárhelyet és rendszeres adatmentést (adatbázis- és programmentést) végez. Probléma esetén gondoskodik az adatok sürgős visszaállításáról, frissíti az operációs rendszert, betörésvédelemmel biztosítja az adatbiztonságot, emellett garanciát vállal a szoftver hibáinak javítására.

A jelenlegi helyzet, hogy az intézményen belüli *jogosultságok beállítása megtörtént*. Az intézmény vezetője, a tudományos-muzeológiai osztály vezetője, a rendszergazda-informatikus és a kapcsolattartó gyűjteménykezelő rendelkezik jogosultsággal minden gyűjtemény vonatkozásában, minden feladatvégzésre, vagyis a feltöltés, a javítás, a lekérdezés és egyéb feladatokra. A gyűjtemények muzeológusai és gyűjteménykezelői lekérdezési lehetőséget kaptak minden gyűjteményre, de adatokat feltölteni, javítani, törölni csak a saját gyűjteményben van jogosultságuk.

Az **adatbázist bővítjük** a hagyományos leltárkönyvekbe nyilvántartásba vett **új műtárgyakkal**. Ehhez szükséges a digitalizálendő anyagok metaadatolása, fizikai előkészítése, esetleges restaurálása.

Megkezdett és rövid távú fontos feladatunk **az adatbázis korábban regisztrált rekordjainak folyamatos, mielőbbi ellenőrzése, fotókkal való feltöltése**, hiszen ez egyaránt szolgálja a kutatók, érdeklődők és a gyűjtemények kezelését végző muzeológusok érdekeit. Ez által pontos adatokat kapunk a gyűjteményeinkről, áttekinthetőbbé válnak, gyorsabbá válik a nyilvántartás, rendszerbe foglalás, könnyebben történhet a műtárgyak visszakeresése, és minőségileg javul a kutathatóság. A végső **cél** pedig egyértelműen **az átállás a hagyományos leltározásról a digitális nyilvántartásra** néhány éven belül, illetve az **online tartalmak elérhetővé tétele**.

Az adatbázis feltöltése, az adatok javítása folyamatosan zajlik. A már javított és fotókkal ellátott rekordokat **közzétettük** Magyar Nemzeti Múzeum **OMMIK aggregációs adatbázisához csatlakozó museumap.hu portálon**. Ezt a gyakorlatot folytatni fogjuk. A museumap-es internetes megjelenés további lépéseként 2022-ben megvalósult az **Europeana rendszeréhez való csatlakozás**.

6. KIÁLLÍTÁSOK

6.1. Állandó kiállításaink

A 2018. évtől kezdődően kiemelt projektünk volt az **új, korszerű állandó kiállítás** megvalósítása, mely az eddigi gyakorlathoz képest merőben **más koncepció** alapján készült. Nem a legértékesebb műtárgyi anyag szakágankénti bemutatása volt a célunk, hanem egy **idővonalra felépítve** kívántuk **kontextusba helyezni** Békéscsaba és Békés megye kultúráját, kitekintéssel Magyarország és a világ jelenségeire az adott korszakokban. Már a tervezés időszakában a legfontosabb volt a feldolgozott **gyűjteményekre alapozott**, szakmailag átgondolt, világos koncepció, amelynek célja nem a csak a **bemutató**, hanem a **problémafelvetés és ismeretkövetítés**.

A terveinket a Modern Városok Program Munkácsy Negyed és a Kubinyi Ágoston Program pályázati támogatásával meg tudtuk valósítani. 2020. szeptember 29-én megnyitottuk az **„utazás TÉRben és IDŐben”** című állandó kiállításunk első egységét, a **Munkácsy Mihály – Egy géniusz diadala** című tárlatot, majd 2021. május 20-ánadtunk át az állandó kiállítás második egységét, a **Békéscsaba az évezredek idővonalán** című kiállítást.

A mai információs, tudásalapú társadalomban egyre nagyobb figyelmet kell fordítanunk a muzeális gyűjteményeinkben rejlő lehetőségekre. Az intézmény küldetésének beteljesítésében, az *értékközvetítésben* jelentős szerepet tölt be az intézmény új állandó kiállítása. *Célunk volt*, hogy a kiállítás kommunikáljon a látogatóval, közvetítsen ismereteket eredeti tárgyak által, legyen tudományos alapokon nyugvó, új szemléletű, látványos, adja meg a látogató szabadságát, képes legyen időszakosan megújulni, teremtsen kapcsolatot múlt és jelen között, szolgálja az oktatást, a különböző rétegekhez tartozó látogatók igényeit, állja meg a helyét a kulturális piacon. Kiállításunk nem választja el a különböző szakági gyűjteményi darabokat, hanem *kontextusba helyezett eseményeket, jelenségeket, tárgyakat, összefüggéseket, válaszokat keres*. A látogatói szabadságot szolgálja, kiemeli a lényegi elemeket, biztosítja a hozzáférést a reprezentatív, legszebb, legértékesebb műtárgyakhoz, adott kontextusba helyezve ezeket.

Ezeknek az önmagunkkal szemben megfogalmazott elvárásoknak a megvalósítása a különböző szakágak munkatársainak szoros *együtműködésével* és látványtervező szakemberek bevonásával zajlott. Az új formai megoldások alkalmazása során azonban nem hagytuk figyelmen kívül a műtárgyvédelmi és biztonságtechnikai szempontokat és szabályokat, valamint a fogyatékkal élő embertársaink igényeit.

Meggyőződésünk, hogy lehetőséget kell teremteni a *látogatói visszajelzésekre* a kiállításban. Olyan kiállítást hoztunk létre, amely bővíthető, átalakítható, figyelembe tudja venni a látogatói igényeket, azaz képes a megújulásra. Idővel változtatható egységeket, elemeket tartalmaz, hogy majd az időszakosan megváltoztatott, kibővített, színesített egységek az újdonság erejével hassanak.

Az állandó kiállítás ereje elsősorban a *tárgyak eredetiségében* rejlik. Önmagukban azonban ma már a tárgyak nem elegendőek a látogatókkal való kapcsolatteremtéshez. Az átgondolt tudományos munkára alapozott, de befogadható, könnyed *tudásközvetítést* célzó állandó kiállítás nem nélkülözheti a hozzá kapcsolódó *látványt*, amely rangossá teszi a műtárgyakat. Meghatározó kiállítási egységeinkben a terek tagolása, az újfajta térszövetek kialakítása, amelyek egyrészt segítik a kiállításban való eligazodást, másrészt szolgálják a különböző látogatói csoportok igényeit, és nem utolsó sorban, kiemelik, kontextusba helyezik és emberközelivé teszik a közölni kívánt ismereteket.

Az új állandó kiállítás tereiben jelenleg a *műtárgykörnyezeti paraméterek megfelelőek*, klíma- és páratartalom szabályozó rendszerekkel rendelkeznek. Megoldott a műtárgybarát világítás is, UV szűrőkkel ellátott világítóeszközök biztosítják a megfelelő műtárgykörnyezetet. Az épület *elektronikus biztonsági rendszerrel védett*. Infrasugaras

mozgásérzékelők, zártláncú TV és üvegtörés érzékelők, valamint biztonsági szolgálat garantálja a műtárgyak védelmét. Mind a műtárgykörnyezeti mind pedig a biztonsági rendszereket folyamatosan szinten tartani és bővíteni, fejleszteni szükséges.

Fontos feladat a Jankay Tibor Közalapítványtól a 2013-ban átvett Jankay-Kolozsváry-Tevan Gyűjteményi anyagra alapozott jelenlegi kiállítás újragondolása, új kiállítótérben történő bemutatása. A kiállítás az állandó kiállítási egységeink sorában, a múzeum magasföldszinti Rell Lajos Termében kap helyet. A 2023-ra tervezett tárlat korszerű, minőségi megvalósításához a Magyar Génusz pályázati lehetőségekkel szeretnénk élni.

6.2. Kis csabai skanzen – Csabai Tanya és Gabonatermesztés-történeti Kiállítóhely

A Munkácsy Múzeumnak a központi épületegyüttesben működő kiállításokon kívül jelenleg egyetlen *muzeális kiállítóhelye* van, a régióban Gabonamúzeumként ismert Csabai Tanya és Gabonatermesztés-történeti Kiállítóhely, mely Békéscsabán, a Gyulai út 65. sz. alatti egyfajta mini skanzenként hivatott bemutatni Békés megye gabonatermesztés-történetét. A Gyulai úti múzeumi együttes létrehozásának gondolata 1974-re nyúlik vissza. Az elhatározást az indokolta, hogy a jó minőségű búza miatt Békés megye évszázadokon át fontos szerepet játszott a gabonatermesztésben és feldolgozásban.

A Gabonamúzeum *létesítményei* nem egyszerre, hanem egymást követően jöttek létre. A *Gajdács tanya* jellegzetesen alföldi, háromosztatú épülete eredeti helyén áll, 1824-ben épült, és az 1888. évi csabai árvíz után *színnel, istállóval, hombárral és melléképületekkel* bővült. A vert falazatú, döngölt agyag padozatú, szabadkéményes, nádtetős épület és annak berendezése a kispaszti életformának állít emléket. Felújítására 2016-ban került sor pályázati forrásokból. A szín, a mezőgazdasági fejlődés következtében megjelent új gépek raktározására alkalmas építmény eredetije 1875-ben épült, és Vésztő település mágori határrészén Wenckheim Dénes uradalmán állt. A 19. század közepén épült *szélmalom*, mellyel 100 tanya gabonájának őrlését végezték 1953-ig, a Makó város határában volt Csókás pusztáról került át a Gabonamúzeum területére 1978-ban. A múzeum létrehozásában kiemelkedő szerepe volt Vasvári Mihálynak és Cs. Szabó Istvánnak. Itt látható Mladonyiczky Béla *A mag című szoborkompozíciója* és Emil Vitroel nagyváradi képzőművész *Bőség című szimbolikus alkotása* is.

Az idők folyamán a Gabonamúzeum több fenntartóváltáson ment keresztül. Jelenlegi gazdája, a Munkácsy Mihály Múzeum felvállalta a kiállítóhely területén lévő épületek és tárgyak ütemezés szerinti *állagvédelmét, felújítását, valamint a kiállítóhely népszerűvé, „élővé” tételét* múzeumpedagógiai foglalkozásokkal és kulturális programok, nyári táborok helyszínre

szervezésével. Ennek érdekében *középtávú terveink* között szerepel a Gabonamúzeum kiszolgáló épületszárnnyal való bővítése, valamint a nagy alapterületű Vésztő-Mágori szín közösségi térré alakítása, melyekhez keressük a pályázati forrásokat. Az átalakítás után új funkciót és ahhoz igazodó új megnevezést is tervezünk adni a kiállítóhelynek.

6.3. Időszaki kiállítások

A kiállítási stratégia kialakításának szempontjai között jelentős szerepet kapnak az éves tervekben meghatározott időszaki kiállításaink, amelyek nagy érdeklődést vonzanak, hiszen új témafelvetések, változatos megoldások, újszerűség, aktualitás, frissesség jellemzi ezeket. A múzeum időszaki kiállításai közül meg kell őrizni a hagyományos *rendszerességgel megrendezett sikeres kiállításokat* (pl. az országos és helyi sorozatokat és a külföldi kapcsolatok eredményeként létrejövő tárlatokat), de mindezek mellett a kiállítási koncepció kialakításánál előtérbe kell helyezni a magas kulturális igényeket kielégítő, *színvonalas, nagy létszámú látogatót vonzó tárlatokat*.

Nagyon fontos figyelembe venni a helyi lakosság, a megyénkbe, a városba irányuló turizmus igényeit és az oktatási intézményekkel való szorosabb együttműködés lehetőségeit. A kiállítási koncepciót úgy kell kialakítani, hogy az intézményben folyó tudományos műhelymunka felfedezhető legyen a kiállítások tervezésében és megvalósításában, valamint a kísézőprogramokban is megjelenjen a *tudományos háttér*, mely új tudásanyagot biztosít a látogatók számára, amivel az Európai Unió által is hirdetett *egész életen át tartó tanulás stratégiája* megvalósulhat.

Minden évben törekedni kell legalább egy-két, nagy létszámú közönséget vonzó, szakmailag *kiemelt időszaki kiállítás* rendezésére, illetőleg olyan tárlatok bemutatására, amelyek valami újdonságot, meglepetést, rendhagyót visznek a kiállítóterekbe. Jó példát szolgáltatnak erre a *Terrakotta hadsereg* és *Az elmúlás néprajza* című kiállításaink, amelyek sok látogatót vonzottak múzeumunkba.

Nagyon fontosak a jövőben is a múzeum *külső helyszíneken rendezett kiállításai*, melyek által népszerűsítjük intézményünket, gyűjteményeinket. A békéscsabai múzeum műtárgyi és ún. táblókiállításokkal, a megye több településén vándoroltatott tárlatokkal a kistérségek lakóit is megismertetheti a megyei múzeumban őrzött értékekkel, s ezáltal biztatást adhat arra, hogy a múzeum nagykiállításait is megtekintsék. A korábbi gyakorlatnak megfelelően a kiállításokhoz a múzeumi szakemberek *tudományos-népszerűsítő előadása* és *múzeumpedagógiai foglalkozások* is kapcsolódnak.

6. 4. Látogatóbarát múzeum

A 21. századra megváltozott a látogatók viszonya a múzeumhoz, akik az információáradat miatt már nem csak *tudásközvetítést*, hanem *élményt* is elvárnak, elavult helyett látványos, népszerű, interaktív kiállításokat. Ezt igazolják a tapasztalatok és a látogatóvizsgálatok.

A múzeumban rendezett kiállítások számát és jellegét az intézményben folyó tudományos kutatáshoz valamint a látogatói elvárásokhoz kell igazítani. Főként *színvonalas, magas tudományos, kulturális igényeket kielégítő, nagy létszámú látogatót vonzó tárlatok* rendezése a cél.

A múzeum alapfeladatainak, az *értékgyűjtésnek, értékmegőrzésnek és értékközvetítésnek* kell megtalálni azokat a csatornáit, melyek a múzeumi munka hasznosságát is megmutatva gazdagítják az itt élők és ide érkezők tudását, mindennapjait. A legfontosabb *célcsoport* ebben kétségtelenül az évről évre megújuló *iskolai közösségek* tömege. Az iskolákat és az oktatást egyesítve a múzeumi lehetőségekkel és szolgáltatásokkal, egy különösen hasznos, előre mutató és hosszú távon magas társadalmi hasznosulást eredményező folyamat jön létre.

A múzeumi munkában figyelemmel kell lenni a *rétegigényekre*, építeni kell az oktatásra. Fontosnak tartjuk a *különböző korú és társadalmi helyzetű látogatók* igényeinek kielégítését. Az a tapasztalat, hogy az idősebb generáció tagjaiból tevődnek ki a múzeumbarátok, akik szervezeten vagy egyénileg rendszeres látogatói a múzeumnak. A gyermek, iskolás korosztály megszólítható az iskolán és a múzeumpedagógiai foglalkozásokon keresztül. A látogatói célcsoportok egyik legszélesebb rétegét az iskolákat és az oktatást elemi érdekünk a múzeumi munkához kapcsolni. Az új állandó kiállítás és a múzeum programkínálata az általános iskolák, a középiskolák és a felsőoktatás tananyaga számára kitűnő lehetőségeket kínál, annak sok részletéhez kapcsolható. Nehezebb bevonzani a múzeumba a fiatal huszoneves- és a középkorosztályt.

A múzeumi élményt a különböző *célcsoportoknak szóló eltérő jellegű programok szervezésével* kívánjuk fokozni, annak érdekében, hogy sikerüljön a lehető legszélesebb látogatói kört bevonzanunk a múzeum falai közé. Ennek érdekében csaknem valamennyi kiállításunk esetében igyekszünk tartalmas kísérőprogram-kínálatot biztosítani (tárlatvezetések, előadások, konferenciák, könyvbemutatók, különböző kézműves és múzeumpedagógiai foglalkozások stb.). Az iskolás korosztálynak szóló rendezvények szervezése mellett a tudományos, szakmai programok lebonyolítására is nagyobb hangsúlyt fektetünk.

Még nagyobb figyelmet kívánunk fordítani a *látogatói felmérések* tapasztalataira. A látogatómenedzsment a kidolgozott kérdőívek alapján az alábbi kérdésekre keres választ: Mit

keresnek a különböző társadalmi rétegekhez tartozó, különböző korosztályú látogatók? Tudást, ismeretet, szórakozást, élményt, kikapcsolódást, izgalmat? A megkérdezettek válaszai alapján állítható össze a múzeum hosszú távú kiállítási stratégiája, valamint éves kiállítási terve.

Egy múzeum ill. múzeumi szervezet hosszú távú **kiállítási stratégiáját**, valamint éves kiállítási tervét csak körültekintő, minden részletre kiterjedő tudományos felméréssel, illetőleg a munkatársak javaslatainak figyelembe vételével lehet elkészíteni.

7. KÖZMŰVELŐDÉS, MÚZEUMPEDAGÓGIA, KOMMUNIKÁCIÓ, MARKETING

7. 1. Helyzetelemzés

A közművelődési és múzeumpedagógiai tevékenységünk, programjaink sokszínűek, amelyeket elsősorban **a múzeum gyűjteményeire, az állandó és időszakos kiállításokra alapozottan** valósítunk meg. A legtöbb esetben igyekszünk országos érdeklődésre számot tartó, minőségi kiállításokat és azokhoz kapcsolódó magas színvonalú kísérőprogramokat megvalósítani.

Múzeumunk törekszik az országban, illetve a városban zajló megannyi eseményhez történő **csatlakozásra**. Évente megrendezzük a múzeum falai között a Múzeumok Éjszakáját, a Kulturális Örökség Napjait, a Régészet Napjait, a Múzeumok Őszi Fesztiválját, részt veszünk továbbá a Múzeumok Majálisán és a Múzeumok Juniálisán. Feladataink elvégzése során mindenkor fontosnak tartjuk, hogy városunk és környezetének szellemi és kulturális értékeit hatékonyan **közvetíteni** tudjuk a különféle társadalmi-kulturális rétegek, illetve korosztályok speciális igényei szerint. Törekszünk tehát arra, hogy felszínre hozzuk, és beépítsük a köztudatba azokat a kulturális értékeket, amelyek szűkebb környezetünkhöz köthetőek. Ilyen célt szolgál például a 2013-ban újtárra indított **„Ami csabai” kiállítás és programsorozat**.

Az állandó kiállításokhoz kapcsolódóan munkatársaink összeállítanak egy egész évben alkalmazható, főként kiállításokhoz kapcsolódó, életkori sajátosságokhoz illeszkedő **múzeumpedagógiai programot**, melyet az időszakos kiállításokhoz, illetve az aktuális naptári ünnepekhez kapcsolódó **múzeumpedagógiai foglalkozások** egészítenek ki. Ezek célja az óvodás és iskolás korosztály, valamint a családok számára vonzóbbá, érdekesebbé tenni a múzeumlátogatást.

A honlapunkon feltüntetett programkínálatunk között megtalálhatóak a **tárlatvezetések**, amelyeket igyekszünk a gyerekek számára élvezetessé tenni, ezért a múzeumi sétát időnként feladatokkal, játékokkal színesítjük, **múzeumi órák**, amelyek során a kiállítás egy-egy kisebb,

önálló egységét dolgozzuk fel a gyerekek korosztályi sajátosságaihoz igazodó feladatlapokkal, szellemi és mozgásos játékokkal továbbá **kézműves foglalkozások**, ahol a gyermekek valamilyen tárgyat készíthetnek el, amelyet haza is vihetnek. Ez utóbbi foglalkozás kérhető tárlatvezetéssel, múzeumi órával együtt és önállóan is.

7. 2. Fejlesztési célok

A Munkácsy Mihály Múzeum célja egy új típusú élményigényt kielégíteni szándékozó, látogatói elvárásokhoz igazodó, a helyi kulturális javak, tárgyi és szellemi emlékek talaján felépített programközpontú, **valódi izlést, szolgáltatási kínálatot adó múzeum** létrehozása.

A múzeum rendezvényei, múzeumpedagógiai foglalkozásai során egyaránt fontos, hogy az adott program a **múzeum tudományos kutatási stratégiájába illeszkedjen** és a regionális, helyi kultúra megismertetésére, tudatosítására törekedjen. Ennek érdekében több – ez idáig sikeresen megrendezett – múzeumi nyílt nap, szakmai, népszerűsítő előadás megtartása, múzeumi bemutatkozás, kiadvány-bemutató megszervezése indokolt, több intézményi, ill. megyei helyszínnel. A Munkácsy Mihály Múzeumban folyó tevékenység – gyűjtés, ásatás, kiállítás, képzőművészet, közművelődési program, stb. – propagálásának legjobb és leghasznosabb módja a múzeum **honlapjának és közösségi oldalának rendszeres frissítése** aktuális információkkal.

A múzeumi programok szervezésével mind a felnőtt, mind a fiatalabb korosztály esetében azt kell elérni, hogy az előzetes bejelentkezés nélkül a múzeumba érkező látogató minél konstruktívabban **be tudjon kapcsolódni a múzeum világába**, minél jobban megértse, mit akar neki üzeni az adott rendezvény, kiállítás és egyben az egész múzeum.

A **közművelődési koncepció** célja a Munkácsy Mihály Múzeum közművelődési feladatellátási kereteinek megfogalmazása, az eddigi tevékenység tapasztalatai alapján. Mivel minden polgárnak joga, hogy műveltségét, készségeit gyarapítsa, közösségi művelődési jogait érvényesítse, az intézmény célja az, hogy növelje a közművelődési lehetőségeket igénybe vevők számát. Ennek keretében meghatározza a közművelődés szerepét a múzeum fejlődésével kapcsolatos elképzelésekben, valamint az intézmény érdekeltségét, szerepvállalását és felelősségét ebben a folyamatban.

A közművelődési koncepció tükrözi, és **figyelembe veszi az intézmény kulturális hagyományait**, valamint **a kultúra napjainkban lejátszódó átalakulását**, és számol a magyarságot az európai kultúrával összekötő kulturális eseményekkel, kezdeményezésekkel is.

A tudományos és a közművelődési koncepció egyik legfontosabb összekapcsolódási pontja a kiállítás. A hangsúly az *értéktartalmú értékesítésen* van. Követnünk kell napjaink szemléletváltását, a kultúra, mint érték és mint termék szemléletet kell követnünk.

A látogatóknak kínált konkrét *kiállítások szervezésénél* az alábbi legfontosabb tényezőket kell figyelembe venni:

- tudományos műhelymunka felfedezhető legyen
- az egész életen át tartó tanulás gondolatát tükrözze
- „nagyot szóló tárlatok” legyenek (látványos, sok látogatót vonzó)
- újdonságot, (sőt, lehet meglepetést is) vigyenek a kiállítótérbe
- tartós élményt nyújtsanak

Az intézmény célja: az *érdeklődők lehető legszélesebb körét behozni* a kiállításokra, bevonni az eseményekbe, *interaktív reakciót* (tanulást, játékot, szórakozást) ösztönözni, s ennek megfelelően minél szélesebb kínálattal rendelkezni mind a kiállítások, mind a kulturális programok terén. A nyilvánosság legszélesebb köréhez eljuttatni a kiállításokat, felkelteni az érdeklődést irántuk. Ennek érdekében a Munkácsy Mihály Múzeum az alábbi *rendezvénysorozatot* kínálja a látogatók számára:

- *Munkácsy Blue Chip* programsorozat, egy téma körüljárása a tudomány és a művészet több oldaláról
- *A Magyar Kultúra Napjához* kapcsolódó rendezvénysorozat
- *Múzeumi világnaphoz* kapcsolódó rendezvénysorozat
- *A Városi Gyermekek Pályázat* meghirdetése
- *Az Ünnepi Könyvhét* rendezvényein való részvétel, könyvadás, kiállítások népszerűsítése
- *Kulturális Örökség Napjai* rendezvénysorozat
- Folyamatos *tudományos-népszerűsítő szakmai előadások* szervezése a muzeológus kollégákkal együttműködve
- Kiállításokhoz és ünnepkörökhöz kapcsolódó *foglalkozások* szervezése
- *Nyári kézműves tábor*
- Országos programokban és rendezvényeken való részvétel:
 - *Múzeumok Majálisa*, Budapest, Magyar Nemzeti Múzeum, Múzeumkert
 - *Múzeumok Éjszakája*
 - *Múzeumok Őszi Fesztiválja*
 - *Múzeumok Őszi Éjszakája*
 - *Cselekvő közösségek projekt*

Intézményünkben átgondolt **múzeumpedagógiai tevékenységet** folytattunk. Ezt bizonyítják az *Utazó múzeum, A mestertől tanulunk* című és a *Lázár Ervin Program* keretében lezajlott projektjeink. Elkészítettük a Munkácsy állandó kiállítást kísérő, rendhagyó formájú és tartalmú, online információkat és feladatokat is tartalmazó múzeumpedagógiai foglalkoztató „füzetet” *Munkácsy expedíció – Munkácsy Múzeumpedagógia Mindenkinék* címmel. Kiemelten fontos feladat számunkra a legfőképpen kiállításainkra és gyűjteményeinkre alapozott **múzeumpedagógiai irányok**, programok terveinek elkészítése. A múzeumi interpretációkhoz a technikai háttér adott, **új koncepciót** szükséges kidolgoznunk a legkülönbözőbb korosztályok igényeinek figyelembe vételével. Az új koncepcióhoz illeszkedő **múzeumpedagógiai kiadványok** megjelentetése is céljaink között szerepel.

7. 3. Kommunikáció, marketing

Az intézmény kiállítási és közművelődési feladatainak ellátásához rendelkezik **marketing tervvel**. Kiemelt célunk a látogatószám folyamatos növelése, melyhez elengedhetetlen **az intézményi kommunikáció hatékony működése**.

A kommunikációs feladatokat a Munkácsy Mihály Múzeumban eddig a közművelődési osztály munkatársai végezték. Fontos lépésnek tartjuk az **önálló marketing osztály** létrehozását annak érdekében, hogy a múzeum aktuális kínálatát szakemberek által, és a kor elvárásainak megfelelően közvetítsük.

A **múzeumi kommunikáció** fontos alapelve, hogy a kommunikáció ne csupán a programokról, kiállításokról szóló híradás legyen. Bár múzeumunk közönségkapcsolatának fontos eleme, hogy az alkalmazott kommunikációs csatornáinkon keresztül érjük el a potenciális látogatóinkat híryanagyainkkal, programkínálatunkkal, ugyanakkor nagy hangsúlyt fektetünk **a kétoldalúság fejlesztésére** is. Tevékenységünknek azt a vonulatát erősítjük, amely a látogatói reakciókra épít, a „felhasználóink” igényeit figyelembe veszi és megfontolja a tanácsaikat. Ennek érdekében rendszeresen tanulmányozzuk a látogatói kérdőíveket, folyamatosan fogadjuk a látogatói észrevételeket a hivatalos Facebook oldalunkon és e-maileken keresztül, illetve valamennyi kollégánkkal együtt az érdeklődők szolgálatára állunk a múzeum elérhetőségeinek bármelyikén.

Valamennyi múzeumi célcsoportot – az iskolarendszerű oktatásban résztvevőket, családokat, nyugdíjasokat, turistákat, fogyatékkal élőket, hátrányos helyzetű csoportokat, és a média képviselőit – **speciális módon kell megszólítanunk** annak érdekében, hogy hatékonyan érthessük el őket, és befogadóak legyenek ajánlatainkra. Ezért kommunikációs tevékenységünkben, az egyes kiállítások és rendezvények propagálása során figyelembe

vesszük, hogy az adott program főként mely célcsoportnak szól. Marketingtevékenységünket ehhez mérten, „testre szabottan” végezzük.

Marketing eszközként alkalmazzuk a nyomdai úton előállított meghívókat, szórólapokat, leporellókat, plakátokat, homlokzati molinókat, valamint a helyi és megyei nyomtatott sajtóban fizetett és ingyenes újsághirdetéseket. Az utóbbi években az új média eszközeink közé tartoznak a kültéri digitális reklámok, a helyi és megyei rádiókban elhangzott fizetett hangspot hirdetések, valamint internetes megjelenéseink.

A múzeum hivatalos **médiatámogatói**: 7.Tv, Csabai Mérleg, www.behir.hu hírportál, Csaba Rádió, Csaba Tv, Békés Megyei Hírlap, Rádió1, Mega Rádió, Körös Hírcentrum. Ezen kívül a helyi nyomtatott sajtó, a Csabai Mérleg, Békéscsaba város lapja és a Békés Megyei Hírlap is biztosít számunkra megjelenési lehetőséget. Médiapartnereinkkel rendszeres a kapcsolat, eseményeinkről meghívók és sajtóanyagok megküldésével tájékoztatjuk őket. Jó gyakorlatként említhetjük a bizonyos médiapartnerekkel való **keretszerződéses megállapodásokat**, melyeket igyekszünk kiterjeszteni a még hatékonyabb reklámozás érdekében. Az MTI helyi tudósítójával a jó munkakapcsolatunkat tovább szeretnénk erősíteni. Fontosabb eseményeink meghirdetésekor, új vagy újonnan restaurált műtárgyak prezentálásakor, könyvbemutatók alkalmával, programjaink méltatásakor, egyéb, a múzeumunk életében kiemelkedő alkalmakkor **sajtótájékoztatókat** tartunk, és sajtóközleményeket, sajtó- és háttéranyagokat továbbítunk a megyei és országos szerkesztőségekhez, illetve esetenként egyes határon túli médiákhoz is. Rendezvényeinkhez kapcsolódóan **nyilatkozatokat**, televíziós és rádiós stúdióbeszélgetések, interjúk szervezését végezzük. Az **elektronikus levelező listánkat** rendszeres aktualizáljuk. Nagy rendezvényeinkre vonatkozóan az anyagi lehetőségeinkhez mérten **fizetett hirdetések** jelennek meg a helyi médiában (keretes fizetett hirdetések a nyomtatott sajtóban, TV és rádió spotok stb.) és az országos médiumokban is. A potenciális múzeumlátogatóink elérése és kellő tájékoztatása érdekében ez a fajta marketingtevékenység mára már megkerülhetetlen, alapvető kommunikációs és PR eszköznek számít.

Folyamatosan friss híryanaggal látjuk el, bővítjük és frissítjük a múzeum önálló **honlapjának** (www.munkacsy.hu) anyagát.

8. TUDOMÁNYOS TEVÉKENYSÉG

8. 1. Tudományos kutatási stratégia

A szakmai munka *kiemelt feladata* a tudományos kutatás, hiszen ezen alapul a teljes múzeumi tevékenység a gyűjteményfejlesztéstől a nyilvántartási munkálatokon át a kiállítások rendezéséig. A tudományos kutatás koncepciójának kialakításában arra kell törekednünk, hogy az *összes szakág* tekintetében feldolgozzuk a város, a megye legfontosabb eseményeit, jelenségeit, kulturális és természeti értékeit. A muzeológusoknak *összehangolt kutatásokat* kell végezniük. Arra kell törekedniük, hogy *hiánypótló eredményeket* tárjanak fel a régészet, néprajz, képzőművészet, természet- és történettudomány területén. Fontos, hogy a kutatási témák és ezek eredményei integrálódjanak az országos kutatás vérkeringésébe is.

Az intézménynek tudományos műhely feladatot kell ellátnia, *koordinálva* a megyei muzeológiai tudományos kutatást, melyet a hatályos törvény is alátámaszt.

A tudományos kutatás *háttérbázisát* képező adattár, szakkönyvtár és gyűjteményi anyag más intézmények kutatói mellett egyéb érdeklődők számára is rendelkezésre kell álljon. A megyei kutatás elősegítése érdekében szükséges lenne egy *információs hálózat* kiépítése Békéscsaba kiállítóhelyei, a megye múzeumai, kiállítóhelyei, levéltárai és könyvtárai között.

Nagyon fontos továbbá az intézmény szakalkalmazottaiban rejlő *innovatív erőforrások* kiaknázása, a munkatársak munkájának a kor kihívásaihoz való igazítása.

A Munkácsy Mihály Múzeumnak meg kell határoznia rövid, közép és hosszútávon szakáganként a Békéscsabára, sőt a megyére vonatkozó *kutatási feladatokat*, a feltárandó, kutatandó területeket. Ezek alapján valósul meg az intézmény tudományos munkája, kiadványozási terve, tudományos publikációinak összessége, továbbá a kiállítási és közművelődési tevékenysége is.

Az intézmény tudományos tevékenysége csak külső tudományos intézményi *kapcsolatrendszer* kölcsönös kihasználásával történhet meg. Tovább kell folytatni az intézmény ez idáig jól működő tudományos kapcsolatainak nyugvó együttműködéseit, melyek közül példaként említhetjük a Magyar Természettudományi Múzeummal, a Magyar Néprajzi Társasággal, a Szellemi Kulturális Örökség Igazgatóságával, a Magyarországi Tájházak Szövetségével, a Magyar Régészeti Intézettel, a Szentendrei Szabadtéri Múzeummal, a Csabagyöngye Kulturális Központ Békési Úti Közösségi Házakkal, a nemzetiségi szervezetekkel stb. való együttműködést. A tervek szerint szorosabb kapcsolatot szükséges

kiépíteni a Békés megyei települések muzeális intézményeiben dolgozó muzeológusokkal, valamint a megyei vonatkozású tudományos kutatásokat végző szakemberekkel.

Ahhoz, hogy az intézmény szakemberei tudományos kutatás terén a maximumot tudják nyújtani, lehetőséget kell biztosítani valamennyi szakág munkatársának **képzéseken**, továbbá szakmai, országos és regionális konferenciákon, tanácskozásokon való részvételre, valamint biztosítani kell a **kutatónapok, alkotónapok** igénybevételének lehetőségét **konkrét feladatok kapcsán**.

8.2. Kiadványozási stratégia

A Munkácsy Mihály Múzeumnak évi rendszerességgel jelenteti meg kiadványait, tudományos publikációs lehetőséget biztosítva a különböző területeken tevékenykedő múzeumi szakemberek számára, amellyel nemcsak megyénkben, de országos szinten is betekintést kaphatnak a szakmabeliek és az érdeklődők a múzeumban folyó kutatásokba.

A múzeum saját kiadványait továbbra is meg kell jelentetni. Az eddigi, bevált gyakorlatnak megfelelően, a múzeumi kiadványokat folyamatosan megújítva, közérthetőbb, népszerűbb, korszerűbb formában szerkesztjük.

Folytatni kívánjuk eddigi sorozataink megjelentetését

- A Munkácsy Mihály Múzeum Évkönyve
- A Munkácsy Mihály Múzeum Közleményei
- Natura Bekesiensis
- Kiállításokhoz kapcsolódó tudományos-népszerűsítő kiállítás-vezetők
- Múzeumpedagógiai kiadványok

A **tudományos évkönyv** kiadása továbbra is elsőbbséget fog élvezni a múzeum könyvkiadásában. Az elmúlt néhány év gyakorlatát követve, nem a szűk szakmának szóló, az összes szakág munkatársai által írt tanulmányok megjelentetését, hanem tudományos-népszerűsítő **tematikus évkönyvek** kiadását tervezzük. A munkatársak szakmai tanulmányainak megjelentetésére szakfolyóiratokban, a honlapunkon és más, szakmai online felületeken lesz lehetőség. Ugyanakkor szorgalmazzuk kollégáink írásainak megjelentetését országos, regionális, megyei és városi kiadványokban is.

Múzeumi szakembereinek a regionális, lokális **monografikus jellegű munkák előkészítésénél**, kiadásánál is jelentős szerepet kell vállalniuk szakmai segítségnyújtással, koordinálással, a múzeumi gyűjtemények kutathatóvá tételével.

Több olyan folyóirat és kiadvány van, amelyekben szerkesztőként, rovatvezetőként már több éve vagy évtizede részt vállaltak a múzeum munkatársai:

- Magyarországi románok néprajza (kiadó: Magyar Néprajzi Társaság)
- Határtalan Régészet Archeológiai Magazin (kiadó: Móra Ferenc Múzeum)
- Bárka. Irodalmi, művészeti és társadalomtudományi folyóirat (kiadó: Békéscsabai Jókai Színház)

9. SWOT ANALÍZIS

9.1. SWOT mátrix elemzés

Erősségek

- Nyitott, látogatóbarát múzeumi koncepció, az informális, nonformális tanulás biztosításának lehetősége
- Elismert műtárgy-együttesek digitalizált adatbázisban
- Látogatóbarát, korszerű állandó és időszakos kiállítások
- Kutatók számára nyitott tudományos kutatóhely
- Munkácsy Mihály művészetével valamint a szlovák és román nemzetiséggel kapcsolatos kutatások
- Tudományos és közművelődési tevékenység: nagyszámú és korszerű állandó és időszakos kiállítás
- Tudományos és ismeretterjesztő kiadványok
- Élő együttműködés bel- és külföldi múzeumokkal (kiállításcsere, közös kiállítások, közös tudományos kutatások, stb.)
- Jelentős szakmai eredmények
- Múzeumi könyvtár
- Kultúráközvetítő funkció

Gyengeségek

- Gyenge turisztikai intenzitás
- Alacsony költségvetésű marketing- és PR tevékenység, ennek következtében nem elég erős reklám- és PR tevékenység
- Hiányos humán erőforrás főként a marketing és a pályázatírás vonatkozásában
- A frontszemélyzet nem megfelelő idegen nyelv tudása
- Oktatást elősegítő múzeumpedagógiai programok kis száma
- Romló állapotú raktárak
- A Gabonamúzeum néhány épületének rossz állapota, a kiszolgáló épület hiánya

Lehetőségek

- Munkácsy Negyed projekt megvalósítása (turisztikai lehetőség)
- A fenntartó Békéscsaba Megyei Jogú Város múzeumot támogató kulturális koncepciója
- A múzeum vezetőségének szakmai nyitottsága a múzeum marketingszemléletű működtetésére
- Nyitás potenciális új látogatói rétegek irányában
- Célcsoportok meghatározása, célcsoport szerinti stratégia kidolgozása
- Szponzorációs tevékenységek motiválása, külső bevételek fokozása

Veszélyek

- A központi finanszírozás mértékének elégtelensége
- Gazdaságilag hátrányos helyzetű régió következtében változó mértékű látogatószám
- A belső raktárak zsúfoltsága és a külső raktárak korszerűtlen raktározási feltételeinek negatív hatása az állományvédelmi tevékenységre

10. STAKEHOLDER ANALÍZIS

10.1. Stakeholderek, partnerségek

„A múzeumok modern megítélés szerint nyitott, a társadalom sokrétűen beágyazott, sokféle kapcsolattal működő intézmények. Mégis vannak a társadalomnak olyan szegmensei, csoportjai, és egyénei, akik fontosabbak a múzeum szempontjából, mint a többiek. A múzeum létében, működésében érintetteket hívjuk stakeholdereknek. Megítélhetők és csoportosíthatók aszerint, hogy milyen érdekük fűződik A Múzeumhoz, illetve, hogy a múzeumnak milyen érdeke fűződik hozzájuk.” (Vásárhelyi Tamás)

Egy múzeum, múzeumi szervezet működése során számos külső és belső stakeholder-re tesz szert, mely bonyolult két-, vagy többoldalú kapcsolatrendszer kialakulásához vezet. Nagyon fontos, hogy a kapcsolatrendszer struktúrájával a múzeum tisztában legyen, és kezelje e rendszert tudatosan, tapintatosan, úgy, hogy a struktúra érintettjei kölcsönösen tisztában legyenek a partnerségből származó előnyökkel, sőt a hátrányokkal is.

A Munkácsy Mihály Múzeum működése során hasznos **kapcsolatrendszerre** tett szert, mely a jelenlegi működés egyik legfontosabb elemévé válhat. A kapcsolatrendszert folyamatosan **újraértékelni és a lehetőségek szerint bővíteni szükséges.**

Az ismeretközvetítés és minőségi szolgáltatás eredményessége érdekében kiépített **partnerségi kapcsolattal** rendelkezünk kulturális és oktatási intézményekkel, civil szervezetekkel, egyházakkal, külföldi társintézményekkel, kutatókkal és a média munkatársaival. Az intézmény kulturális stratégiája szerint fontos szerepet tölt be munkánk során a **határon átnyúló** – főként szlovákiai és romániai múzeumokkal, közművelődési intézményekkel való – szakmai- kulturális kapcsolatok fenntartása, erősítése, lehetőségek szerint a bővítése és az elért közös eredmények népszerűsítése.

Fontos, hogy a kiállítások ne önmagukban álló események legyenek, hanem megfelelő **marketing koncepció** alapján tervezett programsorozat részei is. A kiállításokhoz kapcsolódhatnak szakmai rendezvények (előadások, könyvbemutatók, konferenciák), tárlatvezetések, különböző foglalkozások (kézműves, múzeumpedagógiai) vagy tematikus turista utak. Ezekbe a széles körű szakmai munkákba nemcsak a muzeológusokat, múzeumpedagógust, hanem külső szakembereket is be kell vonni (pl. tanárok, kézművesek, képzőművészek, írók stb.)

A múzeum terveinek megvalósításához az alábbi belső és külső érintettek, partnerségi kapcsolatok kínálnak lehetőségeként:

A fenntartó

A múzeum számíthat a fenntartó Békéscsaba Megyei Jogú Város támogatására. A város figyelemmel kíséri és segíti az intézmény szakmai munkáját, amely így mind szakmai, mind gazdasági vonatkozásban biztonságosan tud működni. A város által létrehozott Kulturális Tanács munkája által megvalósul a városi kulturális intézmények tevékenységének összehangolása, amely sok előnnyel jár.

Békéscsaba Megyei Jogú Város Oktatási, Közművelődési és Sport Osztályával folyamatos együttműködésben állunk, melynek következtében városi szinten összehangolt kulturális programok valósulhatnak meg.

Kulturális és Innovációs Minisztérium Kultúráért Felelős Államtitkárság

A múzeum terveinek, működésének igazodnia kell a minisztérium által meghatározott fejlesztési koncepcióhoz kulturális, közgyűjteményi és oktatási területeken egyaránt. A társadalmi egyeztetések során megfogalmazott koncepció figyelembe veszi a hazai és európai kulturális és gazdasági igényeket, igazodik a világban megfigyelhető irányzatokhoz, folyamatokhoz. A múzeumi szakmában is érvényesíteni szükséges az új trendeket, ami nagymértékben segítheti pl. a pályázati projektek sikeres megvalósítását.

Országos szervezetek

A Munkácsy Mihály Múzeum tagja a Magyar Vidéki Múzeumok Szövetségének. Szoros kapcsolatot ápolunk a Magyar Tájházak Szövetségével, a Szellemi Kulturális Örökség Igazgatóságával, a Magyar Néprajzi Társasággal, a Magyar Régész Szövetséggel és a Pulszky Társasággal. Az országos szervezetekkel való kapcsolattartást fenn kell tartani, a lehetőségekhez mérten ki kell bővíteni, és még előbbé kell tenni.

Munkatársak

Pozitív hozzáállásuk és együttműködésük nélkülözhetetlen a tervek megvalósításához, ezért biztosítani kell számukra a megfelelő munkakörülményeket, a munkavégzéshez szükséges infrastrukturális eszközöket, a szakmai előmenetel lehetőségét. Fontos, hogy túl kell lépniük a részben elavult szemléletmódon, igazodniuk kell a látogatók megváltozott igényeihez, újfajta kultúrafogyasztási szokásaihoz.

A múzeum vezetése segíti a munkatársak képzését, továbbképzéseken való részvételét annak érdekében, hogy a modern kor elvárásaihoz tudjanak felzárkózni a muzeológia minden területén: gyűjteményfejlesztés, kutatás, marketing, látogatók szolgálata, stb.

Látogatók

A versenyképesség megtartása érdekében a látogatók számára vonzóvá kell tenni a múzeum kínálatát. Fontos a látogatókkal, közönséggel való élő kommunikáció, melynek alapja az igényfelmérés és a látogatói kérdőívek által közvetített vélemények figyelembe vétele. Használható tudás mellett élményt is nyújtanunk kell a számukra interaktív kiállítások, ismeretterjesztő programok valamint a múzeumi tevékenységekhez kötődő múzeumpedagógiai programok által.

Javítjuk a látogatófogadás technikai és személyi feltételeit. A lehetőségeinkhez mérten jegyár kedvezménnyel is igyekszünk a látogatókat bevonítani a múzeum programjaiba.

Kutatók

A korábbi gyakorlatnak megfelelően lehetőséget nyújtunk a külső kutatók számára a gyűjteményeinkben lévő anyag kutatásához a kutatási szabályzatunkban megfogalmazottak szerint. Segítjük a profilba vágó tevékenységet folytató civil szervezetek ilyen irányú terveit.

A gyűjteményeink és segédgyűjteményeink teljes körű digitalizálása nagymértékben elősegíti, felgyorsítja, hatékonyabbá teszi a műtárgyakhoz, adatokhoz, információkhoz való

hozzáférést. Az együttműködést más tudományos, kulturális intézményekkel (múzeumok, levéltárak, kutatóintézetek, stb.) a kölcsönösség alapján kívánjuk fenntartani.

Múzeumok

A meglévő együttműködés erősítése szükséges a Békés megyében található főként települési önkormányzatok által működtetett muzeális intézményekkel. Továbbra is együttműködünk kiállítások és közművelődési programok kapcsán az országos múzeumokkal, szorosabbra fűzzük a kapcsolatot főként a régióban működő megyei hatókörű városi fenntartású múzeumokkal.

Mint megyei hatókörű múzeum szakmai segítséget nyújtunk az önálló települési törekvések számára, melyek célja a települési önszerveződő bemutatóhelyek kialakítása, helyi kiállítások rendezése (eddig példák erre: Kondoros, Biharugra, Szabadkígyós).

Kulturális intézmények

Nem nélkülözhető a közös munka a megyei és városi kulturális intézményekkel, hiszen sok esetben versenytársak ugyan, de ugyanaz a közös cél vezérli ezeket az intézményeket is: élményszerű ismeretátadás, magas szintű kultúráközvetítés, az oktatás segítése.

A településen működő közművelődési intézmények együttműködése feltétlenül szükséges a programok megvalósításában, különös tekintettel a Munkácsy Negyedre vonatkozó projektekre. A tudás alapú ismeretanyag koncentrálása terén jó az együttműködés a társintézményekkel (könyvtár, levéltár). Ezentúl is fenntartjuk a jól működő és kulturális téren gyümölcsöző együttműködést a *Csabagyöngye Kulturális Központ Békési Úti Közösségi Házakkal*, ahol múzeumunk évi rendszerességgel mutat be kiállításokat, továbbá szakmailag együttműködünk a városunkban található muzeális és kulturális intézményekkel (*Munkácsy Emlékház, Jókai Színház, CsabaPark* stb.).

Oktatási-nevelési intézmények

Mivel az alapvető célközönség a fiatal korosztály, elengedhetetlen a kapcsolatok erősítése az oktatási intézményekkel. A megye lakossága irányában kifejtett értéközvetítés céljának erősítése érdekében a megyei múzeumi tevékenység számára kiemelten fontos a megyei és a települési oktatási intézményekkel való együttműködés, a múzeumi lehetőségek kínálatának biztosítása, illetve ezek hatékony bevonása a közvetlen múzeumi tevékenységbe.

Az iskolákat és az oktatást egyesítve a múzeumi lehetőségekkel és szolgáltatásokkal, egy különösen hasznos, előre mutató és hosszú távon magas társadalmi hasznosulást eredményező

folyamat jön létre. Ehhez megvan minden szükséges háttéranyagunk: az állandó kiállítások az általános iskolák, a középiskolák és a felsőoktatás tananyaga számára kitűnő lehetőségeket kínálnak, annak minden részletéhez kapcsolhatók, a természettudománytól a régészeten át a történelem későbbi fejezetein keresztül a néprajzi csoportok együttéléséig vagy éppen a képzőművészeti témákig egyaránt.

Az óvodai-iskolai korosztály jelenti a jövő látogatóját, ezért fontos, hogy a múzeumlátogatás során kiállításokon, múzeumi órán, kulturális programon, múzeumpedagógiai foglalkozáson eltöltött időt hasznosnak, élményszerűnek ítélje meg, ezáltal megkedvelje a múzeum szolgáltatásait.

Média

Intézményünk jó kapcsolatot ápol a helyi és megyei írott és elektronikus sajtó munkatársaival. Alapvető érdekünk, hogy a média tájékoztatást adjon a múzeumban zajló eseményekről, látnivalókról, hiszen ez növelheti az intézmény iránti érdeklődést, növelheti a látogatószámot.

A média elsősorban a szenzációs, érdekes hírek közlésében érdekelt, ezért is fontos olyan kiállítások, programok megvalósítása, amelyek felkeltik a nézők, hallgatók, olvasók érdeklődését. A médiával való kapcsolatnak a kölcsönösségen kell alapulnia. Lényeges az intézmény pozitív imázsának kialakítása a sajtón keresztül.

Civil szervezetek

A civil szervezetek közül elsősorban azokkal tartunk jó kapcsolatot, amelyek valamilyen formában kötődnek a múzeumhoz: Békéscsabai Hagyományőrző Egyesület, Békés Megyei Népművészeti Egyesület, Békéscsabai Történelmi Íjászklub, Békéscsabai Városvédő és Városszépítő Egyesület, Békéstáji Művészeti Társaság. A civil szervezetekkel való együttműködés is a kölcsönösségen alapul. Az együttműködés pl. kiállítások megvalósításában, pályázatok előkészítési munkálataiban, az értéktárakkal és a szellemi kulturális örökségelemekkel kapcsolatos közös munkában nyilvánul meg.

Külön figyelemmel követjük a kortárs művészeti törekvéseket, és tevékeny részt vállalunk azok bemutatása lehetőségeinek megteremtésében.

Egyházak

Munkatársaink az elmúlt években a naptári ünnepekhez kapcsolódó előadásokat, bemutatókat tartottak a hívek számára, a megyében működő történelmi egyházak (református, evangélikus, római katolikus, román ortodox) pedig egyházi műtárgyak kölcsönzését biztosították

kiállításainkhoz. Évtizedek óta szakmai munkával (műtárgyak leltározása) segítjük a Magyarországi Román Ortodox Egyház gyűjteménye anyagának feldolgozását.

A kultúrák közvetítés szélesítése érdekében célszerű bővíteni a meglévő kapcsolatokat a működő egyházakkal.

Nemzetiségi szervezetek

Múzeumunk három évtizeden át, miniszteri döntés alapján, a magyarországi szlovák és román nemzetiség bázismúzeuma volt, melynek nyomán kapcsolatot alakított ki a nemzetiségi intézményekkel és szervezetekkel. A néprajzi és történeti gyűjteményeink gazdag tárházai a szlovák és román nemzetiségre vonatkozó tárgyaknak és dokumentumoknak.

Több kiállítás valósult meg, számos kiadvány jelent meg az együttműködésnek köszönhetően. A nemzetiségi szervezetekkel való együttműködést folytatni szeretnénk, pontosan meghatározva ennek tartalmát és az ezzel kapcsolatban felmerülő szakmai tevékenységet.

Lakosság

A múzeumban bemutatott, látható és megtalálható értékek közvetítése jelentősen hozzájárul a helyi lakosság identitástudatának kialakításában, erősítésében, és látványosan, élményszerűen segíti a látogatók, vendégek ismereteinek bővítését. Ennek az értékgyűjtésnek, értékmegőrzésnek és értékközvetítésnek kell megtalálni ezek után azokat a csatornákat, melyek a múzeumi munka hasznosságát is megmutatva gazdagítják az itt élők tudását, mindennapjait. A lakosság igényeit szolgálja a sikeres „*Ami csabai...*” kiállítás- és kiadvány sorozatunk, amit feltétlenül folytatni fogunk.

Önkéntesek

Az utóbbi évek gyakorlata szerint továbbra is be akarjuk vonni az önkénteseket a szakmai munkába. Eddig elsősorban a nagyobb látogatószámot vonzó programjaink (pl. Múzeumok éjszakája, Vitézi játékok) kapcsán vettük igénybe segítségüket, de a jövőben az önkéntesek tevékenységi körét szeretnénk kibővíteni.

10.2. Nemzetiségi tevékenység, együttműködések, nemzetközi kapcsolatok

A **magyarországi szlovákok és románok** történetének és néprajzának kutatása az 1970-es évektől – miniszteri döntés alapján – a Munkácsy Mihály Múzeum hatáskörébe tartozott **országos gyűjtőkörrel**. Az akkor még megyei fenntartású intézmény feladata a szlovák és a román nemzetiségre vonatkozó néprajzi tárgyak, történeti dokumentumok, valamint a

szellemi kultúra emlékanyagának gyűjtése és folyamatos feldolgozása, publikációkban való megjelentetése, kiállításokon és előadásokon való bemutatása, népszerűsítése volt.

A múzeum néprajzi gyűjteménye *jelentős mennyiségű szlovák és román nemzetiségi anyagot* őriz. Anyagának meghatározó, mintegy kétharmadnyi része a szlovákok hagyományos kultúráját reprezentálja, de jelentős a nyilvántartásba vett román néprajzi tárgyak valamint a Román Nemzetiségi Gyűjtemény történeti tárgyú tétteleinek a száma is.

A tevékenység elvégzéséhez a *szakmai feltételek adottak voltak*. A múzeumban alkalmazásban álló, a szlovák és a román nyelvet ismerő néprajzos muzeológus munkatársak a nemzetiségi kutatással kapcsolatos feladatokat ellátták, a tudományos kutatás eredményeit önálló kötetekben, tanulmányokban és népszerűsítő cikkekben publikálták, és közreműködtek az oktatásban népismeret címen felhasználásra került szakanyagok, tankönyvek összeállításában is.

A múzeum a tevékenységhez szükséges *élő hazai és nemzetközi kapcsolatokkal rendelkezik*, de további intézményekkel, szervezetekkel is tervezi a kapcsolatépítést. Bár a múzeumon belüli szlovák és román vonatkozású szakmai munkát végző munkatársak száma lecsökkent, úgy véljük, a soknemzetiségű Békés megye múzeumában továbbra is szükség van a gyűjteményeknek, adattárnak, fotótárnak a *még fellelhető nemzetiségi anyagokkal való folyamatos bővítésére*. A hazai nemzetiségi kutatóintézetek, kulturális szervezetek és a nemzetközi szakmai partnerintézmények munkatársaival *együttműködésben* folytatni szeretnénk a *nemzetiségi kutatást*, különös hangsúlyt fektetve a kevésbé vizsgált területekre valamint a népi kultúra változási folyamatának elemzésére. Jelenleg egy határokon átívelő értékmentő *régészeti-történeti-néprajzi tematikákat érintő projekt tervezése* zajlik, melyben partnerként az aradi és a tőketerebesi múzeum munkatársaira számítunk.

Meggyőződésünk, hogy a nemzetiségi kutatás fontos szerepet tölthet be az *értékmegőrzésben* és nagymértékben hozzájárulhat a különböző etnikus jegyek összegyűjtésében, leírásában, feldolgozásában, ezzel megteremtve a nemzetiségek kulturális értékei továbbélésének lehetőségét. Ehhez nagyon fontos a *további kapcsolatépítés* a nemzetiségi szervezetekkel, közösségekkel, valamint a nemzetiségi kutatásokhoz szükséges források megteremtése.

A múzeum *nemzetközi kapcsolatai* között kiemelt szerepet kapnak az *amerikai-kanadai-magyar* közös régészeti projektek. A *szlovákiai* szakmai kapcsolatok főként kiállítások cseréjében, szakemberek kölcsönös konferenciákon, tanácskozásokon való részvételében, közös programok rendezésében mutatkoznak meg. A Kassai Önkormányzati Kerület Dél Zempléni Múzeuma és Kulturális Központja - Tőketerebes és a békéscsabai Munkácsy

Mihály Múzeum több évre visszanyúló együttműködés keretében évenkénti rendszerességgel valósít meg a másik fél gazdag gyűjteményét, alkotóit bemutató kiállításokat.

Az utóbbi évtizedben egyre fontosabbá vált a **romániai** intézményekkel való kapcsolatfelvétel, kapcsolattartás és együttműködés. Az aradi múzeummal való, az 1990-es években kezdődő együttműködés keretében közös kutatásokra, egymás gyűjteményeinek megismerésére, kiállítások cseréjére került sor. A két intézmény 2004-től kezdődően 5 közös, néprajzi témájú, határokon átívelő, interetnikus PHARE CBC projektet valósított meg.

A Nagyváradi Körösvidéki Múzeummal való kapcsolat az 1980-as évek nyúlik vissza. Az együttműködés keretében a két intézmény munkatársai szakmai tapasztalatcseréket és közös ásatásokat, kutatásokat szerveztek a régészet, a néprajz és a művészettörténet területén, viszonzási alapon, közösen elfogadott tervek alapján.

A határon átnyúló kapcsolatokat szükséges bővíteni a Temes megyével és a temesvári múzeummal való kapcsolatfelvétellel, hiszen erre nemcsak az eurorégiós összetartozás, hanem az egymást kiegészítő (pl. Munkácsyval kapcsolatos) gyűjtemények is kedvező lehetőséget biztosítanak. A helyi nemzetiségi együttműködések továbbra is szükségessé teszik a szlovákiai kapcsolatok fenntartását (Töketerebes, Kassa, Trencsén), valamint a megyék együttműködése révén a zsolnai, a csíkszeredai kapcsolatok erősítését és a kovásznai kapcsolat kiépítését.

11. FEJLESZTÉSI IRÁNYOK

11. 1. Célok és a fejlesztendő kulcsterületek meghatározása

A mai információs, tudásalapú társadalomban egyre nagyobb figyelmet kell fordítani a muzeális gyűjteményekben rejlő lehetőségekre. Ez a hatalmas érték történelmünket, nemzeti múltunkat, a természeti és társadalmi környezet, a művészetek fejlődését reprezentálja, a nemzeti és az egyetemes kulturális örökség pótolhatatlan része.

Sokszínű értékeik mára felismert lehetőséget nyújtanak a különböző társadalmi rétegek számára. Célunk az olyan látogatóbarát, nyitott, dinamikus intézmény, amely az interaktív elemekkel bővített állandó és időszakos kiállításai, programjai és foglalkozásai által minőségi szolgáltatásokat nyújt minden korosztály számára.

A fejlesztési stratégia irányai a jelen körülmények között, a meglévő alapokon, a következők:

- A törvény által előírt feladatok magas színvonalon való elvégzése.
- A múzeumi tevékenység pozicionálása.

- A múzeumi terek, kiállítások közösségi térré alakítása, látogató- és iskolabarát intézménnyé válás
- A két múzeumépület összeépítése nyomán nyert új, nagy alapterületű közösségi tér adta lehetőségek sokrétű kihasználása.
- A Lenkefi Terem foglalkoztató tér megtöltése korszerű, tudásalapú tartalmakkal.
- Az új, modern szemléletű, látogatóbarát állandó kiállítás folyamatos szinten tartása, bővítése és népszerűsítése.
- A műemléki múzeumépület külső rekonstrukciója, homlokzatának felújítása.
- Az épület-karbantartás megfelelő szinten tartása. Az épületek hő-háztartásának az előírt mérési értékeknek megfelelő biztosítása.
- Múzeumi bolt kialakítása, múzeumhoz köthető árukészlet előállítás.
- A Csabai Tanya és Gabonatermesztés-történeti Kiállítóhely funkciójának újragondolása, a helyszín adta lehetőségek kiaknázása, személyi fejlesztés végrehajtása.
- Sok látogatót vonzó, népszerű rendezvények szervezése.
- Őrzésvédelem, épületbiztonság folyamatos szinten tartása, állandó fejlesztése.
- Raktárbővítés és a meglévő külső raktárak korszerűsítése.
- A műtárgyvédelmi feladatok törvényi előírások szerinti folyamatos végzése.
- Állandó és folyamatos szakmai kutatási programok, gyűjteményfejlesztés, különös tekintettel a Munkácsy-hagyomány ápolására.
- A gyűjtemények és nyilvántartások biztonságos és rendezett kezelése, rendszeres, szabályszerűen végzett revíziók.
- Digitális nyilvántartás vezetése, fejlesztése.
- Múzeumi tudományos és népszerűsítő kiadványok megjelentetése.
- Látogatói célcsoportok meghatározása, látogatói igények felmérése.
- Múzeumpedagógiai programcsomagok összeállítása több korosztály számára.
- A kiállítási tevékenység összehangolása a felmérések és a tudományos illetve évfordulós elvárásokkal.
- Az állandó és külön az időszak kiállításokra épített folyamatos marketing- és reklámtevékenység.
- A múzeumi szolgáltatások szélesítése, a múzeumi terek egyéb hasznosítása (pl. koncertek, előadások, esküvők, stb).
- A célok magvalósításához szükséges a humán erőforrás és infrastruktúra folyamatos fejlesztése.

- Pénzügyi stabilitás megtartása.

A Munkácsy Mihály Múzeumban elkezdődött *pozitív irányú változások*, a tudományos tevékenység előtérbe helyezése, a szakmai munka átfogóbb koordinálása, a kiállítási, közművelődési tevékenység magasabb szintre való fejlesztése, a gyűjtemények naprakész kutathatóvá tétele, a múzeum városi, megyei, települési programokon való aktív részvétele, a technikai háttér jobb feltételeinek biztosítása, a személyi állomány szemléletváltása a biztosítékai egy példaértékű megyei hatókörű városi múzeum működésének. Az intézmény a gyűjtemények, a szellemi és tárgyi javak szakszerű kutatását, hozzáférhetőségét egyaránt biztosítja, s maga a múzeum épülete élményt adó kiállításával, színvonalas rendezvényeivel, foglalkozásaival is mindenki számára elérhető. A Munkácsy Mihály Múzeum egy olyan *Tudásközpont*, amely érdemessé vált *Az Év Múzeuma 2022* cím elnyerésére.

Békéscsaba, 2022. december 1.

Dr. Bácsmegi Gábor
múzeumigazgató

Martyin Emília
múzeumigazgató-helyettes